ANT

Haftalık Dergi • 16 Aralık 1969 • Sayı 155 • 125 Kuruş

Hastaş Hürriyet kavgasının içyüzü

HAFTANIN NOTLARI

7 aralık

Öğretmen Boykotu

TÖS İstanbul Şubesi'nden sonra İlk-Sen de, yaptığı bir toplantıdan sonra «öğretmen boykotu» kararı almıştır. Türkiye İlk-Sen İstanbul Şubesi Başkanı Hüseyin Sarıaslan, yayınladığı bildiride, «artık daha fazla tahammülümüzün kalmadığını kesinlikle ifade ederek boykota gitmeyi öğretmen ve onun ulusu yararına en çıkar yol görüyoruz,» demiştir. TÖS ve İlk-Sen ortak bir toplantı yaparak boykotu birlikte yürütmek için esasları tesbit edeceklerdir. Öte yandan Erzurum'da görevli ilk ve orta dereceli okul öğretmenlerinden 800 kadarı derslere girmemişlerdir. Öğretmenler, yayınladıkları bildiride, «Teftiş sisteminin sakatlığından, müfettişlerin baskısından» yakınmışlar ve «90 liralık yakacak parasının yetmediğini» söylemişlerdir.

CHP yeniden kaynamağa başladı!

Bir süreden beri istikrarlı görünen Cumhuriyet Halk Partisi içerisinde, seçimden sonra yeniden kaynaşmalar başlamıştır. Geçen hafta toplanan CHP Meclisi'nde Merkez Yönetim Kurulu'nun dört üyesi görevlerinden istifa etmişlerdir. Ali İhsan Göğüş, Muammer Erten, Mehmet Yüceler ve Hüdai Oral, 15 kişilik merkez yönetim kurulunun ancak sekiz kişiyle toplanabildiğini, bunlardan beşinin karar alabildiğini, parti içerisinde Genel Sekreter Bülent Ecevit'in, Prof. Turan Güneş, Prof. Besim Üstünel ve Orhan Birgit'le birlikte bir cunta kurduğunu açıklamışlardır. Olay, bir süreden beri Kemal Satır Grubu'nun Bülent Ecevit'e karşı alttan alta yürüttüğü mücadelenin açığa çıkması olarak nitelenmektedir. Genel Başkan İnönü açıkça bir tarafa ağırlık vermediği ve yine ikili oynadığı için, önümüzdeki günlerde CHP içerisinde bölünmelerin daha da büyümesi beklenmektedir. Bu çekişmelerin en ilgi çekici yanlarından biri, Ecevit ve cuntasının, «ortanın göbeği» olarak bilinen Erim, Satır gibi politikacıların yanında, «sol kemalist» diye tanınan, Devrim Dergisi Sahibi Cemal Reşit Eyüboğlu ve arkadaşlarının da ağır saldırısına uğramış olmasıdır. Sol Kemalistler de, Ecevit ve arkadaşlarını, Mustafa Kemal döneminde alt yapı devrimi yapılamamış olduğunu ileri sürdükleri, halksız devrimcilik olamayacağını belirterek «kadro» devrimciliği yapanlara cephe aldıkları için suçlamaktadırlar.

8 aralık

Çin ile anlaşma!

Amerika'nın dümensuyunda, bir milyara yakın nüfuslu Çin'i tanımaktan kaçınan ve Birleşmiş Milletler'e kabulü aleyhinde oy kullanan AP iktidarı, aynı devletle ticaret ilişkisi kurmakta hiçbir sakınca görmemektedir. Ticaret Bakanlığı geçen hafta, Suudi Arabistan, Hindistan ve Formoza'dan başka Çin Halk Cumhuriyeti ile de ikili ticaret anlaşması imzalanacağını açıklamıştır. Bir Ticaret Bakanlığı yetkilisi, «Çin'le kliring esasına dayanan ticaret anlaşması yapılması konusundaki temaslara 1966 yılında başlandı. Mübadele edilecek mal listeleri hazırlanmıştır. Bunları önümüzdeki günlerde bir kere daha gözden geçirerek anlaşmanın imzalanması için Türkiye Odalar Birliği kanalıyla Çin'i davet edeceğiz. Gecikme ve anlaşmadaki en büyük güçlük, bu ülke ile siyasi münasebetlerimizin olmamasındandır. Bu ülke ile de, Doğu Almanya ile olduğu gibi, anlaşmayı, Odalar Birliği yapacaktır,» demiştir.

Yine Altıncı Filo!

Her gelişi Türkiye'de büyük tepkiyle karşılanan ve bu yüzden ziyaretlerine bir süre ara verilen Amerikan Altıncı Filosu'nun, uzun tereddütlerden sonra, nihayet 19-21 Aralık tarihleri arasında İzmir'i ziyaret etmesi kararlaştırılmıştır. Bu defa gelecek filoda bir güdümlü füze kruvazörü, üç destroyer ve bir ikmal gemisi bulunacaktır. Altıncı Filo yetkilileri, ayrıca, 1970 yılında yapılacak ziyaretlerin programını tesbit konusunda da Türk Hükümeti'ne müracaat etmişlerdir.

Orman affına karşı

AP ve CHP'nin çıkartmakta yarış ettikleri orman suçları affına karşı ormancıların tepkileri şiddetlenmektedir. Orman Mühendisler Odası, affa karşı olduğunu belirten bir muhtırayı Cumhurbaşkanı ile AP ve CHP yetkililerine vermiştir. Öte yandan İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi öğrencileri de, orman affına karşı Ankara'da bir yürüyüş düzenlemişlerdir. Öğrenciler Tandoğan Meydanı'ndan Gürsel Meydanı'na doğru yürürlerken, «Ormansız vatan olmaz,» «Yaş kesen baş keser», «Bozuk düzen affa düzeltilmez», «Gelecek nesiller sizleri affetmez» sloganlarını tekrarlamışlar, asıl suçlunun da orman köylülerini ormanları kesmek zorunda bırakan ve onları suç işlemeğe teşvik eden politikacılar olduğunu belirtmişlerdir.

Oyak - Renault Şirketi

Subay holdingi OYAK'ın Renault otomobillerini imal etmek üzere hazırladığı anlaşma tamamlanmış ve «Oyak - Renault Otomobil Fabrikaları A. Ş.» resmen kurulmuştur; Şirketin sermayesinin yüzde 42'si Renault Fabrikasına, yüzde 40'ı OYAK'a, yüzde 4'ü bazı Fransız firmalarına ve yüzde 14'ü de Türk firmalarına ait olacaktır. 300 milyon liralık bu yatırım için 13 milyon dolar döviz gerekmektedir. Öte yandan Koç Holding de, Renault'ya karşı Fiat otomobil fabrikasını kurmak üzere hükümetle temaslarına devam etmektedir.

9 aralık

Gübre yolsuzluğu

Demirel'in Bilgiç'çileri kabine dışı bırakması üzerine açıklanacağı ilan edilen yolsuzluk dosyaları teker teker gazete sütunlarında boy göstermeğe başlamıştır. Milliyet Gazetesi'nde «Gübre Dosyası»nı açıklayan gazeteci Yılmaz Çetiner olayı şöyle özetlemiştir: «Bu yolsuzluk iddiası 500 milyon liralık bir işle ilgilidir. Gübre fabrikaları için hammadde olarak kullanılan fosfat yurt dışından ithal edilmektedir. Tunus ve Fas'tan çok daha ucuz fiyatla fosfat ithal etmek mümkün iken, ihale yapılmadan, satınalma komisyonundan geçirilmeden Ürdün'le sekiz yıllık bir bağlantı yapılmış... Hem de yüksek fiyatla. Bu işe, bu defa Demirel'in kabinesine sokmadığı eski Sanayi Bakanı Mehmet Turgut parmak basmış, derhal tahkikat açtırmış ve eski Maliye Bakanı Cihat Bilgehan'la birlikte gelişmeyi yakından izleyerek ithal permisi verdirmemişlerdir. Buna rağmen Demirel hükümeti Gübre Fabrikaları T.A.Ş.'ne baskı yaparak fosfatın Ürdün'den alınmasını sağlamış, bu yüzden devlet milyonlarca lira zarara girmiştir.»

Şeyh Bedrettin

Ankara Sanat Tiyatrosu'nda temsil edilmekte olan Orhan Asena'nın «Simavnalı Şeyh Bedrettin» oyunu hakkında «komünizm propagandası yapıldığı» iddiasıyla soruşturma açılmıştır. Oyunda suç olup olmadığının tesbiti için Ankara Basın Savcısı ile öğretim üyelerinden kurulu bilirkişi heyeti temsili seyretmiştir.

Voroşilof öldü

Sovyet devriminin önde gelen simalarından ve Türk - Sovyet dostluğunun öncülerinden Mareşal Voroşilof geçen hafta ölmüştür. Cumhuriyetin 10. yılında Türkiye'yi ziyaret etmiş ve Atatürk tarafından hararetle karşılanmış olan Mareşal Voroşilof'un ismi İzmir'de bir caddeye verilmişti. Nedense sonradan bu caddenin ismi değiştirilmiştir. Ayrıca, geçen 10 Kasım'da Ankara'da televizyonda gösterilirken yarıda kestirilen «Türkiye'nin kalbi Ankara» filmi de Voroşilof'un ziyareti sırasında çekilmiş bulunuyordu. Voroşilof'un ölümüyle, burjuva yazarlarının dahi belirttikleri gibi, Türkiye büyük bir dostunu kaybetmiştir.

10 aralık

Alkılıç kampanyası

Şadi Alkılıç'ın hürriyetine kavuşturulması için Ankara'da 19 üniversite öğretim üyesi, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'na başvurmuşlar, «Hükümetin hasta bir insanı hapiste tutmakla kötü niyet gösterdiğini» bildirmişlerdir. Müracaatta mahkumiyet kararının büyük bir adli hata olduğu belirtildikten sonra, Şadi Alkılıç'ın halen ağır hasta olduğu açıklanmakta, komisyonun bir an önce duruma müdahale etmesi istenmektedir.

Açlar başkaldırdı

Sayıları 15 milyonu bulan Birleşik Amerika'daki açlar, Nixon Hükümeti'ne karşı yeni bir taarruza geçmişler ve hükümeti, açlıkla mücadele programını savsaklamakla suçlamışlardır. «Açlık Konferansı» diye adlandırılan «Ulusal Beslenme ve Sağlık Konferansı» adına altı kişilik bir heyet Başkan Nixon'la görüşerek açlık konusunda olağanüstü durum ilan edilmesini, açlıkla mücadelenin ulusal önceliklerin en başına konulmasını istemiştir.

Çin'de Türkçe kitap

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Yabancı Diller Yayınevi, dördüncü türkçe kitabı da yayınlamıştır. Şimdiye kadar yayınlanan dört türkçe kitap şunlardır: «Çin Komünist Partisi 9. Milli Kongresine Rapor», «Başkan Mao'nun Kızıl Kitabı», «Çin Komünist Partisi Tüzüğü» ve «Proleter Diktatörlüğünün daha güçlenmesi için savaş».

Almanya'nın birleşmesi

Emperyalizmin bütün engellemelerine rağmen Doğu ve Batı Almanya arasındaki ilişkilerin düzelmesi yolunda olumlu adımlar atılmaktadır. Doğu Almanya Komünist Partisi Birinci Sekreteri Walter Ulbricht'in yakında Batı Almanya'ya bazı ihtilaflı konuları görüşmek üzere gideceği öğrenilmiştir. Öte yandan Batı Almanya Başbakanı Willy Brandt, Avrupa Güvenliği Konferansı ile ilgili konuşmasında, «Konferans iki Almanya arasındaki çekişmelere sahne olmamalı, yani Bonn ile Doğu Berlin arasındaki anlaşmazlıklarla kösteklenmemeli. İlişkiler düzelmediği takdirde böyle bir konferansın anlamı kalmayacaktır» demiştir.

11 aralık

Bozarslan'a destek

■ Kürtçe alfabe yazdığı ve ünlü Kürt destanı Mem-u-Zin'i türkçeleştirdiği için hakkında iki dava açılan «Hilafet ve Ümmetçilik Sorunu» kitabının yazarı Mehmet Emin Bozarslan'ın maruz kaldığı baskılar, yurt dışında da tepki yaratmıştır. Batı Berlin Hür Üniversitesi öğrencileri, Etnoloji Enstitüsü öğrencileri ve teoloji profesörü Dt. Helmut Gollwitzer tarafından çekilen bir telgrafta Bozarslan'ın sosyal ve kültürel araştırmalarının Almanya'da takdirle karşılandığı ve hararetle desteklendiği belirtilmektedir. Telgrafta, ayrıca, Bozarslan'ın kürtçe alfabe ve Mem-u -Zin çevirisinden dolayı 10 Aralık ve 14 Ocak'ta yapılacak duruşmalarına da değinilerek, şayet eserlerin yasaklanması kararı kesinleşirse, kendilerinin bu eserleri basıcakları belirtilmektedir.

Behzat Ay'a baskı

Yazar - öğretmen Behzat Ay, iki aya yakın bir süreden beri Çapa Tıp Fakültesi'nde yatmaktadır. Usulüne uygun olarak sevkedildiğini ve hastanede yattığını hem Behzat Ay, hem de İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü, Erzincan Milli Eğitim Müdürlüğü'ne telle bildirmişlerdir. Erzincan Milli Eğitim Müdürü Sefer Taşkın, Ay'ın maaşını, «rapor gelmedi» gerekçesiyle ödettirmemiştir. Oysa rapor gerekirse hastaneden taburcu olduktan sonra verilir ve memurun hastanede yattığı günler, mevcut yönetmeliğe göre «raporlu» sayılır.

12 aralık

Odalar Birliği Savaşı

■ Emekçiler ve öğrencileri haklı direnişlerinden dolayı «kanunları çiğnemek»le suçlandırırlarken, Ankara'nın göbeğinde ve özel sektörün en üst kuruluşunda alabildiğine kanunsuzluk yapılmaktadır. Bu yaz yapılan kongrede birlik başkanlığına seçilen, fakat seçimden sonra hükümet tarafından seçim iptal edildiği için polis zoruyla birlik merkezinden uzaklaştırılan Necmeddin Erbakan'ın Danıştay'a yaptığı itiraz yerinde görülmüştür. Danıştay Genel Kurulu, Necmeddin Erbakan'ın, Odalar Birliği'nin meşru başkanı olduğuna karar vermiştir. Ne var ki, masonların ve Demirel'in desteğine sahib bulunan Batur'cu yönetim, Danıştay kararını hiçe saymakta, polis tedbirleri aldırtarak Erbakan'cıların birliğe girmelerine engel olmaktadır.

Suç görülmedi

■ 10 Kasım'ın yıldönümünde Ankara Televizyonu'nda gösterilirken el konulan «Türkiye'nin Kalbi Ankara» adlı filmde «komünizm propagandası bulunmadığı», Ankara Savcılığı'nca açtırılan soruşturma neticesinde tesbit edilmiştir. Bilindiği gibi, film, cumhuriyetin 10. yıldönümünde Ruslar tarafından ve Türkiye hükümetinin isteği üzerine çevrilmiş dokümanter bir filmdir. Bilirkişi heyeti, bu filmden başka, aynı akşam televizyonda düzenlenen açık oturumda da herhangi bir suç unsuru bulunmadığına karar vermiştir.

13 aralık

Ortak Pazar kapısında

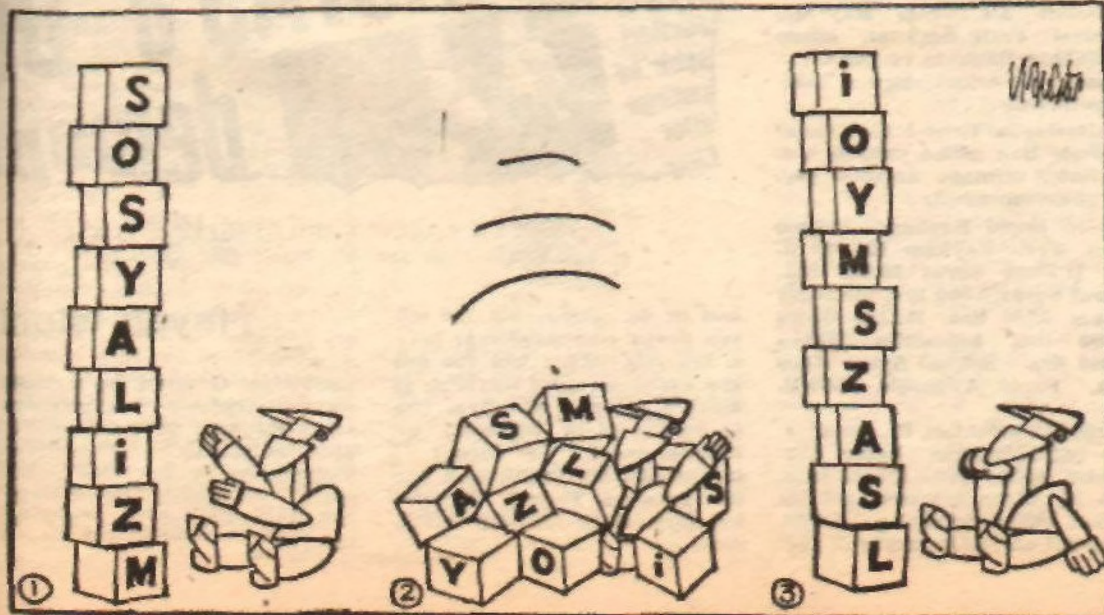
■ Ortak Pazar'a kapılanma pazarlıklarında aksilik çıkmış, Türkiye'yi Avrupa sermayesine peşkeş çekme karşılığında Türk heyetinin istediği 400 milyon dolarlık kredi dahi çok görülmüştür. Ortak Pazar'a girmeyi prensip olarak kabul eden hükümet adına Dışişleri Bakanı Çağlayangil, Brüksel'de başlayan görüşmelerde altılar'a 400 milyon krediyi gerektiren birçok projeler sunmuş, ancak Ortak Pazar ülkeleri, en fazla 220 milyon dolar kredi verebileceklerini bildirmişlerdir. Bunun üzerine Çağlayangil, meseleyi hükümetle görüşmek üzere mehil istemiştir. Eğer Demirel iktidarı, Türkiye'yi açık pazar haline getirme ve sömürge statüsüne bedel olarak 220 milyon doları kafi bulursa, şubatta görüşmelere tekrar başlanacak ve anlaşma imzalanacaktır. Sermaye çevrelerinin ve yüksek bürokratların baskısı karşısında hükümetin 220 milyon dolara evet diyeceği tahmin edilmektedir.

Memurlar yürüyecek

■ 15'ten fazla memur sendikasının başkanlarının katıldıkları bir toplantıda, «memur problemlerinin uyutulmasını protesto» amacıyla 28 Aralık pazar günü yürüyüş yapılması kararlaştırılmıştır. Bütün memur ve ailelerine açık olan «zincirleri kırma» yürüyüşü, Hürriyet Meydanı'nda yapılacak mitingle başlayacak, Sultanahmet'e yürünerek orada ikinci bir miting yapılacaktır.

• GÖZ GÖRE • YALÇIN ÇETİN •

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

Dişlerini gösterdiler!

TİP'teki son yönetim değişikliğinden sonra belirttiğimiz ihtimaller geniş ölçüde tahakkuk etmektedir: «Aslan'ın, bütün menfi tahminlere rağmen, genç yaşta yüklendiği büyük sorumluluğun farkına vararak, Aybar vesayetinden kendisini kurtarması ve TİP'i gerçekten sosyalist kimliğe kavuşturacak çalışmalara imkan hazırlaması da bir ihtimaldir. Tabii çoğunlukta bulunan Aybarcılar, kendisini, böyle bir ihtimal belirir belirmez, alaşağı etmezlerse...» **Gerçekten de, yeni genel başkan, genç yaşta yüklendiği büyük sorumluluğa uygun, hizipler üstü bir tutum takınmış, solun çeşitli çevreleriyle temaslar kurarak, bilimsel çalışma, eğitim ve eylem önerilerinde bulunarak partinin devrimci yolu üzerindeki ilk engelleri atmağa kalkışmıştır. Bu tutum, hangi hizbe mensup olurlarsa olsun, tüm sosyalistler arasında tasviple karşılanmıştır. Ne var ki, Aybar gitmiştir ama, partinin kongreden sonraki en büyük organında, genel yönetim kurulunda, hâlâ Aybar zihniyetiyle şartlanmış çoğunluk ağır basmaktadır. Bu çoğunluk, devrimci ve dinamik bir atılıma ayak uyduracak nitelikte değildir. Bu nitelikte olmadığı içindir ki, Aybar'ın fahiş hatalar yapmasına imkan vermiş, bütün sapmalarında Aybar'la beraber olmuştur. İşte bu kadro, bugün yeni genel başkanın karşısına da en büyük engel olarak dikilmiş bulunmaktadır.**

GENEL başkan, parti içi meseleleri görüşmek, yeni atılımlarla ilgili birtakım önerilerini karar haline getirmek, bilim kurulunun çalışmaya başlamasını sağlamak için önceki pazar günü genel yönetim kurulunu olağanüstü toplantıya çağırmıştır. Ancak, bir zamanlar Aybar'ın bir dediğini iki etmeyen, en küçük kaprislerini dahi tatmin etmek için alelacele toplanan genel yönetim kurulu, parti tarihinde ilk defadır ki, genel başkanın çağrısına icabet etmemiş, çoğunluk gelmediği için de, bu önemli toplantı yapılmamıştır. Bu noktada iki ihtimal söz konusudur. Ya parti içindeki ikbal ve itibarlarının, ne kadar gayret ederlerse etsinler, Aybar'la birlikte tarihe karışacağını gören genel yönetim kurulu üyeleri, artık sorumluluk duygusunu tamamen bir yana itmişler, herşeyi oluruna bırakmışlardır. Yada, sırf **«Aybarsız Aybar Yönetimi»** kurmuş olmak için genel başkanlığa getirdikleri Aslan'ın, bu icazetli yönetimi tanımayıp hizipler üstü ve yapıcı icraata yöneldiğini gördükleri için, bu icraatı sabote etmek üzere yetkili kurulların toplanmasını engellemekte, politik tabirle **«obstrüksiyon»** yapmaktadırlar. Hemen belirtelim ki, ikinci ihtimal bize daha kuvvetli görünmektedir. Zira, kendi döneminin kapandığını kabul etmeyen Aybar, sosyalistlere karşı mücadeleyi en çirkin biçimde sürdürmekte, bu konuda sağcı basından büyük destek görmektedir. Partiye tekrar elkoymak hırsı içinde bulunan Aybar'ın, kendisi başta olmadığı takdirde partinin normal kurul çalışmalarını dahi yürütmenin mümkün olmadığını parti teşkilatına ispatlamak için bu tertibi hazırlamış olması akla çok yakındır.

ASIL nedeni ne olursa olsun, bu engelleme karşısında, Genel Başkan Aslan büyük infiale kapılarak, «birlik ve beraberlik anlayışı içinde çalışacak, TİP'i daha etkin bir güç haline getirecek yeni bir genel yönetim kurulu seçmek» **üzere büyük kongreyi olağanüstü toplantıya çağırmaya karar vermiştir. Ancak, bu konuda bir basın bülteni de çıkarıldığı halde, sonradan bu kararından vazgeçmiştir. Aslan, genel yönetim kurulunun olumsuz tutumuna tepki göstermekte şüphesiz haklıdır. Ancak, evvelce de belirttiğimiz gibi, büyük kongrenin mevcut delegasyonlarla olağanüstü olarak toplanması, birlik ve beraberliği sağlayıp TİP'i daha etkin bir güç haline getiremez. İki denemeden geçmiş delegasyonların üçüncü defa karar ve seçim göreviyle karşı karşıya getirilmesi son derece hatalıdır. İlçe ve il kongreleri esasen ilerlemekte, teşkilatın eğilimlerini ve isteklerini dile getirecek yeni delegasyonlar teşekkül etmektedir. Partililer, Aybar ve ekibinin partiyi nasıl bir çıkmaza sürüklediğinin farkındadırlar ve seçtikleri delegasyonlara, üst kademe kongrelerinde oportunizme karşı mücadele görevini vermektedirler. Genel yönetim kurulu toplantısını engellemeleri, tabandan gelen yeni kuvvetlerin Aybar ve ekibine karşı mücadele azmini daha da pekiştirmektedir. Sosyalistlerin önündeki görev, alt kademeler kongrelerini süratle tamamlamak ve teşkilatın yeni temsilcileriyle olağanüstü kongreyi bir an önce toplayarak bu uru kökünden kesip atmaktır.**

Bir emekçi - öğrenci vuruldu, -

BU kaçıncı cinayet?
Terör meydanlarda, sokaklarda, üniversite içlerinde kol geziyor.

Coplu, muştalı, taşlı, sopalı saldırıların yerini **«cinayet»** alalı birbuçuk yıl oldu. İstanbul Teknik Üniversitesi'nde Vedat Demircioğlu'nun öldürülmesiyle başlayan cinayetler serisi devam ediyor. Cinayeti işleyenler ya polis, yada egemen çevrelerin himayesi ve polisin müsamahası altında kol gezen faşist çeteler.

17 Temmuz 1968'de Vedat'ı polis öldürdü.

Sonra Ankara'da Atalay Savaş, Kanlı Pazar'da Ali Turgut Aytaç ve Duran Erdoğan, daha sonra Tunceli'de Mehmet Doğan Kılan, yine İstanbul'da Mehmet Cantekin ve Mustafa Taylan Özgür... Bu arada, faşist komandoların sabotajı neticesinde öldürülen ümmetçi Mustafa Bilgi de hesaba katılırsa, bir buçuk yılda sekiz genç!

Ve bunlara geçen hafta Yıldız'daki Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'nde bir yenisi eklendi: Mehmet Sevinç Büyük... İki arkadaşı da ölümün eşiğinden döndü: Hasan Zerek ve Ahmet Kayıkmaz.

Akademi reisine sorarsanız, **«Öğrenciler arasındaki ideolojik çatışmalar yüzünden»** işlenmiştir cinayet... Ve öğrenci kanın dökülmesi karşısında yufka yüreği tahammül edemediği için de istifa etmiştir.

Oysa, Mehmet Sevinç Büyük'ün ölümünde başlıca sorumlulardan biridir akademi reisi... Geçen yıldan beri komandoların ve gerici öğrencilerin akademiyi kendilerine bir üs haline getirmek istedikleri ve bu yolda yoğun bir faaliyet gösterdikleri bilinmektedir. Ellerinde tuttukları MTTB'ye bağlı talebe derneğinde, **«Fotoğraf Sanat Kulübü»**nde, okul mescitinde aylardan beri bir terör kampanyasına hazırlanmaktadırlar. Devrimci öğrenciler, bu gizli çalışmaları zaman zaman Akademi Başkanı Adnan Ergeneli'ye duyurmuşlardır. Fakat Ergeneli bütün şikayetleri kulak arkasına atmış, komandolara açıkça göz yummuştur.

Aylardır hazırlığı yapılan terör nihayet geçen hafta akademide kol gezmeğe başlamış, Mücadele Derneği üyesi bir grup, öğrencilerin yollarını keserek, **«Müslüman mısın, yoksa sosyalist misin?»** sorgusuna tabi tutmuşlar, kendilerine cevap vermeyenleri dövmüşlerdir. Bu faşist saldırı karşısında devrimci gençler meşru müdafaa durumunda kalmışlar, saldırganlarla aynı cephede olduğunu bildikleri iki kişiye aynı metodu uygulamışlardır.

Bunun üzerine eşi görülmemiş bir yüzsüzlükle **«hem uçlu, hem güçlü»** duruma geçen faşistler, **«intikam alacakları»**nı söylemişlerdir. Ve bu tehdit pazartesi akşamı gerçekleştirilmiştir.

Saat 23'e doğru devrimci öğrencilerden Hüseyin Doğan, Hasan Zerek, Ahmet Kayıtmaz, Cahit Tan bir grup halinde okuldan çıkarak otobüs durağına gitmişler, burada Mehmet Sevinç Büyük adındaki arkadaşlarıyla karşılamışlardır. Aynı anda iki faşist kaatil de durağa gelmişlerdir.

Burada cinayetin nasıl işlendiğini Hasan Zerek ve Ahmet Kayıtmaz adındaki yaralı öğrenciler şöyle anlatmaktadırlar:

«Durak civarında geziyorduk. Beş sağcı öğrenci ve öğrenci olmayan iki şahıs durakta konuşarak bizi işaret ediyorlardı. Durağa yaklaşınca, beş kişi ayrıldı. İki şahıs sanki otobüs bekliyorlarmış gibi kaldılar. Tam hizalarına geldiğimizde bir başka öğrenci onların yanına otobüs beklemeye gitti. O anda iki şahıstan kısa, tıknaz ve sarı bıyıklı olanı tabanca çekip ateş etti. Biz paniğe kapılıp kaçarken arkadan bize de ateş ettiler. Okulun önüne doğru kaçarken hâlâ silah sesleri duyuluyordu.»

Cinayet tertibi ve polis ile okul idaresinin canilerle beraberliği o kadar ortadadır ki, cinayetten iki gün önce kısa boylu, şişmanca, sarışın bıyıklı kaatil, bir polis memuruyla birlikte gelerek olaylar üzerine soruşturma yapmış, cinayet planını polisin himayesinde hazırlamıştır. Cinayet işlemeden önce okulun telefon tellerinin kesilmesi tertibin bir başka delilidir.

Kaatil tabancasındaki ilk kurşunu doğrudan doğruya Mehmet Sevinç Büyük'ün kafasına sıkarak bir anda öldürmüş, daha sonra diğer devrimci gençleri kurşun yağmuruna tutarak iki kişiyi yaralamıştır.

Kimdir öldürülen genç Mehmet Sevinç Büyük?

1943'te Merzifon'un Hacıhasan Mahallesi'nde doğmuş, ilk, orta öğrenimini Merzifon Erkek Sanat Enstitüsü'nde bitirmiştir. Daha sonra Kırıkkale Akşam Makina Teknikler Okulu'na devam etmiş, bir yandan da gündüzleri Makina Kimya Endüstrisi Kurumu'nda postabaşı olarak çalışmıştır.

ANT'ın tahlilleri gerçekleşti

Holdingler arasında kıran kırana savaş nihayet açığa çıktı

GÜNLÜK BASINDA HOLDİNGLER SAVAŞI
— Bir yanda Hürriyet, bir yanda ilan klişeleri —

ANT'ın uzun süreden beri üzerinde durduğu ve içyüzünü açıkladığı **«HOLDİNGLER SAVAŞI»** geçen pazar günü Hürriyet Gazetesi'nin HASTAŞ'a karşı açtığı saldırı kampanyasıyla günün bir numaralı meselesi haline gelmiştir.

Geçen sayıda açıkladığımız gibi, Koç Holding'in tahvil emisyonu karşısında durumu oldukça sarsılan HASTAŞ, bir süreden beri ortaklarını mesken sahibi yapmak iddiasıyla **«Bu ne güzel hayat!»** kampanyası açmış ve 40 bin ortağına yeni yeni ortaklar eklemeğe başlamıştı. Gazeteleri her gün **«Bu ne güzel hayat?»** edebiyatı kaplıyor, küçük tasarruf sahibi dar gelirliler, kıyıda köşede biriktirdikleri paraları, gerekirse bankalardan da çekerek, ahir ömürlerinde başlarını sokacak bir kata sahip olabilmek için HASTAŞ'a yatırıyorlardı.

Binlerce küçük tasarruf sahibinin bu tatlı hayallerine, geçen pazar günü Türkiye'nin en yüksek tirajlı gazetesi Hürriyet'te **«Halktan toplanan paralar nereye gidiyor? Hastaş'a dur demenin zamanı gelmiştir»** başlığıyla açılan kampanya birdenbire büyük darbe vurmuştur. **«Bu ne güzel hayat»** hayalleriyle pazar sabahı tatlı uykularından uyanan HASTAŞ ortakları, Hürriyet'in yayınını okuyunca bir anda paniğe kapılmışlar, derhal HASTAŞ'ın telefonlarına sarılmışlardır. Ne var ki, pazar günü tatil olduğu için muhatap bulmak mümkün olamamış, binlerce Hastaş ortağı 7 Aralık pazar gününü tam bir cehennem azabı içinde geçirmişlerdir.

Hürriyet Gazetesi, birinci sayfasının tamamını tahsis ettiği bu yayın kampanyasında, **«Büyük reklam kampanyaları ile memleketin kalkınmasında büyük rol oynayacağını iddia eden Hastaş'ın, Türkiye'nin ekonomisine ağır yaralar açabilecek bir müessese haline geldiği kanaati halk arasında artık iyice yayılmaktadır. İleri sürülen iddialara göre, Hastaş, ne bir dev kuruluş, ne de halktan topladığı paraları değerlendirecek kabiliyette kadroya sahiptir»** denildikten sonra şu bilgiler verilmektedir:

«Hastaş, iş hayatında hiçbir tecrübesi olmayan röntgen mütehassısı Dr. Suphi Baykam, kardeşi Ferit Baykam, karısı Mutahhar Baykam ve yakın akrabaları ile arkadaşlarının hakimiyetindedir.

«Hastaş'ın Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilan edilen kuruluş statüsünde, sermaye dağılımı şöyle gösterilmektedir:

«Dr. Suphi Baykam 350.000 Lira, Ferit Baykam 100.000 lira, Hikmet Savaş 20.000 lira, Vural Savaş 5.000 lira, Muzaffer Aşkın 5.000 lira, Mithat Özdeş 4.000 lira, Rüknettin Tözüm 5.000 lira, Selçuk Aybar 5.000 lira, Faruk Ayanoğlu 5.000 lira.

«Şirket ortakları ilk sermayenin çoğaltılmasına karar vermişler, halka hisse senedi satarak 10 milyon lira sermayeli bir şirket haline gelmişler, küçük tasarruf sahiplerinin büyük rağbeti ile de, sermayenin 100 milyon liraya çıkarılabileceği hevesi belirmiş, bunun için 100 milyon liralık sermaye tezyidine gidilirken, şirketin on milyon liralık sermayesinin ödenmesi gerekmiş, ancak ödenmemiş 6 milyon 400 bin liralık açık varken zamanın Ticaret Bakanlığı bu usulsüzlüğe müsaade etmiştir.»

Hayali işler!

Hürriyet Gazetesi, bu usulsüz sermaye toplama faaliyetinden sonra Baykam ve çevresinin elinde milyonlarca lira sermaye toplandığını ve bunların hayali işlere yatırılarak batırıldığını ileri sürmekte ve şöyle demektedir:

bu kaçıncı cinayet ?

1963'te Tekniker'i bitiren Sevinç, aynı sene vatani görevini yedeksubay öğretmen olarak Kırşehir'in Kaman İlçesi'nin Başköyü'nde yapmıştır. Vatani görevini bitirdikten sonra Ereğli Demir Çelik İşletmesi'nde üç yıl atölye şefi olarak çalışmıştır. 1968 - 69 ders yılında da İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi Makina Bölümü'ne 7686 numara ile kaydolmuş, bu yıl da ikinci sınıfa geçmiştir.

Hem emekçi, hem öğrenci olan bu devrimci genci, yakın arkadaşı Müjdat Sayın şöyle anlatmaktadır:

«Sınıfın, şubenin, bütün okulun «Amca»sıydı. Hepimiz öyle çağırırdık. Gerçek bir insan ve tam anlamıyla gerçek bir devrimciydi. Geçirdiği hayat tecrübesi ve iş tecrübesi ile daima hepimize örnek oldu. Yol gösterdi.

«Köyden gelmişti, köyün, köylünün, derdini iyi bilirdi. Fabrikadan gelmişti, fabrikanın, işçinin derdini iyi bilirdi. Vatanperverdi. Memleketin derdini iyi bilirdi. Doğru bildiği yoldan hayatı boyunca ayrılmadı.

«Kahpece vurdular onu. Okulun önünde ve arkadan... Mehmet'imizin şahsında devrimciliğe kurşun sıkıldı.

«Avuçlarınızı yalayın ey kahpe satılmışlar. Bir Mehmet öldüyse, bin Mehmet alır yerini. Bu millet daha çok Mehmet'ler yetiştirir.»

Nitekim bu hunhar cinayet, devrimci gençliği derhal yekvücut hale getirmiş, hem Akademi'de, hem de diğer üniversite ve fakültelerde forumlar düzenlenerek devrimci mücadelenin daha azimli sürdürülmesi kararı alınmıştır.

Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi Öğrenci Birliği Başkanı Targan Ulubeyli, **«Biz katilleri tanıyoruz. Polis bu kaatilleri bulmazsa, herşeyimizi ortaya koyup, onları adım adım izleyip bulacağız ve adalete teslim edeceğiz»** demiştir.

İstanbul Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi'nde düzenlenen forumlardan sonra yayınlanan bildirilerde de kana kan istenmiş, çeşitli fakülteler boykot kararı almışlardır.

Devrimci gençlik, polisin, devletin himayesinde kendi militanlarının tek tek temizlenmesine elbette daha fazla tahammül etmeyecek, sekiz cinayetin kaatillerinin ellerini kollarını sallayarak dolaştıkları bu ülkede, Mustafa Kemal'in belirttiği gibi, «bu memeketin polisi vardır, bu memleketin adliyesi vardır» teslimiyetini bir yana bırakıp cinayetlerin hesabını bizzat soracaklardır!

ŞEHİT MEHMET BÜYÜK SEVİNÇ
— Köyden, fabrikadan gelen bir devrimciydi —

«Hastaş kurulduğu günden beri geniş bir reklam kampanyası ile bir sürü projeler ortaya atmıştır. Ancak bunlardan hiçbiri henüz gerçekleşmemiştir. Hastaş'a bağlı 16 şirket ve dört kuruluş vardır. Bu şirketlerden sadece Suphi Baykam'ın kardeşi Ferit Baykam'ın genel müdürü, hissedarı ve idare meclisi üyesi olduğu «GÜNEY REKLAM A.O.» ve karısının genel müdür olduğu «PİMTAŞ Proje - İnşaat - Mühendislik A.Ş.» faaliyettedir. Güney Reklam, gazetelere verilen milyonlarca liralık ilanlardan aldığı komisyon sayesinde kârlı gözükmektedir. Aslında bu şirketin kârı, diğer 15 şirketin masraflarını kabartmaktan başka bir işe yaramamaktadır. Bu şirketin kârı ise, halka intikal ettirilmemektedir. PİMTAŞ ise, bazı inşaat işlerine girişmiştir. Fakat halka vaadedilen işleri tamamlıyamamıştır.»

Hürriyet'in iddiasına göre, HASTAŞ'ın büyük reklamlarla yürüttüğü mesken kampanyası da bir hayalden ibarettir. Zira :

«HASTAŞ'a ortak olan 80 bin vatandaş, ilan edilen ev tiplerinden en ucuzuna talip olsa bile (ki en ucuz ev 70 bin liradır), bu büyük proje için 5 milyar 600 milyon lira paraya ihtiyaç vardır. Mesken isteyenlerin yarısının peşin para verdiğini kabul etsek bile yine de 2 milyar 800 milyon lira gibi muazzam bir krediye ihtiyaç vardır. Oysa HASTAŞ'ın bugün hiçbir büyük bankada kredisi yoktur.

«Her ne kadar Ceyhan'da çimento fabrikası kurulmaktadır diye ilan ettiyse de, bu teşebbüs gerçekleşmemiştir. Ticaret Bakanlığı bu projeyi reddetmiş ve Hastaş gerekli 150 milyon lirayı bulamadığı için projeyi Devlet Planlama Teşkilatına getirememiştir. Hastaş Ceyhan Çimento Fabrikası tabelası da indirilip bir tarafa atılmıştır.»

Hürriyet Gazetesi, günlerce birinci sayfadan sürdürdüğü bu kampanyada daha bir çok iddialar ortaya atmış, iddialarını çeşitli vesikalarla ve yetkili kişilerin demeçleriyle belgelendirmiştir. Bunlar arasında özellikle Hastaş'ın idare meclisi üyesi iken Baykam'ın tutumunu tasvip etmediği için istifa eden Doç. Dr. Vural Savaş'ın beyanları büyük önem taşımaktadır.

Rekor tazminat!

Bâbıâli basınındaki en ağır suçlama kampanyalarından birine hedef olan HASTAŞ İdare Meclisi Başkanı Dr. Suphi Baykam'ın ilk mukabelesi, Hürriyet Gazetesi aleyhine **«asılsız neşriyat ve hakaret»** iddiasıyla 50 milyon liralık tazminat davası açmak olmuştur, ki Türkiye'de şimdiye kadar bu hacimde bir tazminat davası açılmış değildir. Ne var ki, Doç. Dr. Vural Savaş, Hürriyet'e verdiği demeçte, Hastaş hakkındaki iddiaların yüzdeyüz doğru olduğunu ileri sürmekte, Baykam'ın kendisi hakkında da 50 milyon liralık tazminat davası açmasını istemekte, o takdirde hakim önünde Hastaş'ın içyüzünü bütün çıplaklığıyla açıklayacağını bildirmektedir.

Hürriyet'in demeci üzerine Ankara da allakbullak olmuş, bazı parlamenterler meseleyi meclise getirmişler, soru önergeleri vermişlerdir.

Buna karşılık Suphi Baykam, ister istemez bir basın toplantısı düzenlemek zorunda kalmış, Hürriyet'in iddialarını **«Her şeyi açıklamak doğru değildir. Biz ticari bir şirketiz. Açıklanmasında mahzur bulduğumuz hususlar hakkında ısrar etmeyiniz»** gerekçesiyle cevapsız bırakmış, bununla beraber çok önemli bir noktayı da açıklamıştır. Bu da, Hürriyet'in Hastaş aleyhindeki neşriyatı, Hastaş'ı yıkmak ve boşalacak alanda, kendisinin kuracağı «Hür - İş Halk Üretim İşletmeleri A.O.»nı rakipsiz kılmak amacıyla yaptığı iddiasıdır.

Hemen belirtelim ki, Hastaş hakkında ileri sürülen iddialar, gerçekten dehşet vericidir. Bunların ne derecede doğru olduğu, şüphesiz resmi makamların ve mahkemelerin yapacağı incelemelerden sonra meydana çıkacaktır.

Hürriyet Holding

Ancak, Hastaş'ın durumunun ta başlangıçtan beri birtakım çevreleri tedirgin ettiği de, ANT'ın uzun süreden beri yaptığı yayınlarla ortaya konulmuştu. HASTAŞ'ın hisse senedi satışından en çok tedirgin olanlar, bankacılık çevreleridir. Bankalar, vadesiz tasarruflara en fazla yüzde 2,5, vadeli tasarruflara da en fazla yüzde 6 faiz verirken, HASTAŞ'ın yüzde 13 ve belki de daha fazla kâr hissesi verme vaadiyle açtığı kampanya üzerine birçok küçük tasarruf sahibi bankalardaki mevduatı çekmişler, HASTAŞ hisse senetlerine yatırmışlardır. Bu yüzden iki yıldan beri HASTAŞ ile bankalar arasında sessiz bir savaş sürüp gitmektedir.

HASTAŞ'ın gelişmesinden ve sermaye kaynaklarına el atmasından, Koç Holding gibi dev monopollerin de rahatsız olduğu şüphesizdir. Nitekim Koç Holding, hiç adeti olmadığı halde, sırf Hastaş'ın **«halka açık şirket»** efsanesini yıkmak için geçenlerde hisse senedine çevrilmesi kabil tahvilat çıkarmıştır.

Ancak bütün bu mücadeleler sessiz ve derinden yürütülmekte ve halkoyu, ANT'ın yayını hariç, bu konuda herhangi bir şey öğrenememekteydi.

Ne var ki, geçen sayımızda da açıkladığımız gibi, Türkiye'nin basın tröstü durumunda bulunan Hürriyet de basın dışında faaliyet göstermeğe karar verip bir holding ve ona bağlı yeni şirketler kurma hazırlıklarına girişince işin rengi değişmiştir. Hürriyet Grubu, basın dışında faaliyet için ilk olarak Hür - İş Halk Üretim A.O.'nı kurmuştur. Bu ortaklıkta en büyük hisse 1 milyon lira ile Erol Simavi'ye aittir. Ortaklar arasında 100.000 lira sermaye ile DPT eski müsteşarı Osman Nuri Torun, 100.000 lira ile 27 Mayıs MBK'cılarından Emekli Binbaşı Orhan Erkanlı, 100.000 lira sermaye ile Maliye Bakanlığı Gelirler Umum Müdürü Adnan Başer Kafaoğlu, yine 27 Mayıs'çı subaylardan 100.000 lira sermayeli Adnan Çelikoğlu ile daha 30 ortak mevcuttur.

Bu tabloda, aslında, büyük sermaye ile yüksek bürokrasinin bir tamamlaşması da görülmektedir. Geçen sayıda da belirttiğimiz gibi, Osman Nuri Torun, aynızamanda, kuruluş halinde bulunan Hürriyet Holding'in hazırlayıcısı ve başdanışmanıdır. Orhan Erkanlı ise Hürriyet yayınlarının genel yönetmenidir. Adnan Başer Kafaoğlu'nun ise, Maliye Bakanlığı'ndaki görevinden, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlı'ğına atanarak daha önemli bir pozisyona geçmesi beklenmektedir. Hürriyet Grubu'nun, ayrıca, **«asker - sivil aydın»** kadronun ve **«sol kemalist»**lerin önde gelen simalarıyla yakın ilişkisi olması, bunların Yeni Gazete'nin devamlı yazarları arasında bulunması da ilgi çekicidir.

Bir yandan yüksek bürokrasi ve onların temsilcileriyle tamamlaşan ve aynızamanda elinde en yüksek tirajlı gazeteyi bulunduran Hürriyet Grubu'nun, halka açık şirketler kurarken, bu konuda en büyük rakibi olan Hastaş'ı bertaraf etmek istemesi, kapitalist ekonominin tabiatı icabıdır.

Savaş sürecek

Suphi Baykam, bu saldırıya karşı, yine gazetelere yüzbinlerce liralık ilanlar vererek Hastaş'ı savunmakta, bu arada devrimci ve milliyetçi çevrelerin desteğini almak için de, ilanlarında **«Sayın Türk halkına bütün açıklığı ile duyurmak isteriz ki, hedef HASTAŞ değildir. Hedef, Türk ekonomisini millileştirme gayretlerini kısırlaştırmaktır. Hedef, halka dönük sermaye piyasasını öldürmektir. Hedef, Türk halkının küçük tasarruflarını istismar esasına dayanan insafsız bir menfaat düzenini yaşatmaktır.»** demektedir.

30 milyona yakın insanın, bırakın tasarrufta bulunmayı, karnını doyuracak parayı dahi doğrudürüst sağlayamadığı bir ülkede **«halka dönük»**lükten dem vurmak, subayların kurduğu OYAK bile yabancı sermaye ile tamamlaşmak durumunda iken **«Türk ekonomisini millileştirme»** türküleri söylemek, tek kelimeyle gülünçtür.

Holdingler savaşının bu en spektaküler muharebesinde Koç Holding, Subay Holding'in şimdilik sesi sedası çıkmamakta, onlar çatışmayı sessizce izlemektedirler.

Ama büyük sermaye ve çıkar çatışmaları herhalde bununla bitmeyecek, bazı aklıevvel devrimcilerimiz Türkiye'nin **«anti - feodal devrim»** aşamasında bulunduğu kerametiyle emekçileri uyutmağa çalışırken, dev sermayelerin halkı sömürüsü ve bu sömürüden en fazla payı alabilmek için kendi aralarında kırankırana güreşleri sürüp gidecektir.

TİP Kongreleri devam ediyor

Eminönü Kongresini de Sosyalistler Kazandılar

TİP Eminönü İlçesi Kongresi 7 Aralık pazar günü yapıldı. Eminönü ilçe kongresinin taşıdığı önem, bilimsel sosyalizmin temel ilkeleri etrafında belli bir birliğe doğru bazı gelişimleri getirmesiydi.

Kongrede demokratik devrimci grup diğer ilçe kongrelerine de getirdikleri karar tasarısını getirdiler. Özellikle parti içi eğitim, örgütlenme konularında TİP içerisinde bugüne kadar süren tartışmaların getirdiği genel doğrular da tasarı içerisinde yeralmaktaydı.

Buna karşılık, sosyalist grup, örgütlenme ve parti içi eğitim konularına ilişkin genel doğruları da içeren bilimsel sosyalizmin genel ilkeleri ışığında daha bütünsel ve pratik belli önermeleri de taşıyan diğer bir karar tasarısını ilçe kongresine sundu.

Karar tasarılarından ikincisi kongre tarafından ezici çoğunlukla kabul edildi. Hemen belirtelim ki, ikinci karar tasarısının kabulü birinci karar tasarısındaki genel geçer doğruların yadsınması değildir. Ancak, ikinci karar tasarısında ittifaklar ve antiemperyalist savaş ile sosyalist mücadele arasındaki diyalektik bağlaşım ve bütünlük konusunda getirilen açıklığa ve doğru görüşlere karşın, yapı üzerine tam bir açıklığın getirildiği söylenemez. Bununla beraber, doğru devrimci eyleme ve ilkeler etrafında birliğe doğru atılan bir adım olması bakımından kabul edilen karar tasarısı önem taşımaktadır. Sosyalist hareketin birliğe yönelebilmesi ve özellikle bunun sağlanabilmesi için Türkiye İşçi Partisi'nin, küçük burjuva sosyalizminin, revizyonizmin ve oportünizmin sultasından kurtarılması gereği açıktır. O halde bilimsel sosyalizmin temel ilkeleri etrafında birleşebilmek için kısır klik çekişmelerinin ötesinde ilkelerden ve proletaryanın dünya görüşünden en ufak taviz vermeksizin bir birliğe yönelmek zorunluğu açıktır. Ve bütün gerçek sosyalistlerin, yani proletaryanın devrimci ideolojisine inananların toparlanması ve Türkiye sosyalist hareketini doğru devrimci çizgiye getirmek için mücadele etmesi gerekir. Eminönü İlçe Kongresi bu açıdan değerlendirilmelidir.

Karar tasarılarının görüşülmesi ve kabulünden sonra siyasi konuşmalar bölümünde Üsküdar ilçesi üyesi Deniz Gezmiş ve Ankara İli Çankaya İlçesi üyesi Doğu Perinçek verilen önergelerin kabulü ile konuştular. Her iki konuşmacı da Türkiye'deki devrimci hareketin bugün içinde bulunduğu aşamanın «Milli Demokratik Devrim» aşaması olduğunu belirttiler. Bu aşamada yarı bağımlı ve yarı feodal olarak belirledikleri yapı içerisinde emperyalizme, işbirlikçi sermayeye ve feodal ağalara karşı şehir ve köy proletaryasının önderliğinde şehir küçük burjuvazisi, orta köylü, asker - sivil - aydın zümre ve milli burjuvazinin birlikte mücadele edeceklerini belirttiler. Doğu Perinçek, Kemalist kadrolarla proleter sosyalist kadroların «Milli Demokratik Devrim» yolunda milli demokratik hareketleri gerçekleştireceğini söyledi.

Daha sonra konuşan Eminönü ilçesi üyesi Güray Tekinöz, içinde bulunduğumuz dönemde sosyalist kadrolar içerisindeki ideolojik ayırımların ve kliklerin genel bir eleştirisini yaptı. Oportünizme ve revizyonizme karşı kesin bir mücadelenin verilmesi gerektiğini belirledi.

Demokratik devrimci grup içerisinde son aylarda giderek gelişen milli demokratik hareketler konusundaki fikirleri eleştirerek bunun marksist - leninist anlamda demokratik hareketlerden uzak olduğunu be-

lirtti, özellikle kemalist kadrolarla «proleter sosyalist» adı verilen kadroların sözde ittifakı ile yapılan böyle hareketlerin küçük burjuvazinin kuyruğuna takılmaktan gayrı bir şey olmıyacağını belirtti. Bu arada konuşmasında «ekonomizme» yönelme eğilimleri taşıyan ve pratik olarak eylemde ne yapılması gerektiğini açıkça ortaya koymayan görüşleri de eleştirdi. Konuşmacı Türkiye'deki sosyalist hareketin tek ve değişmez hedefinin «Sosyalist Türkiye» olduğunu belirtti. Ancak sosyalizme antiemperyalist demokratik devrimin tamamlanarak, yani gerici toprak düzenini ve işbirlikçi kapitalizmi tasfiye ederek varılabileceğini ve bunun için de işçi sınıfının bütün diğer antiemperyalist ve demokratik sınıf ve tabakalarla güçbirliği yapması gerektiğini ve bu güçbirliğinin sosyalizme giden yolda işliyebilmesi için mutlaka önderliği işçi sınıfının öncüsü partinin yapması gerektiğini söyledi.

Demokratik devrimci dinleyicilerin zaman zaman çalışmaları aksatıcı müdahaleleri arasında yapılan tartışmalardan sonra yapılan seçimlere demokratik devrimciler ve sosyalistler ayrı listelerle girdiler. Seçimleri sosyalistlerin listesi ezici bir çoğunlukla kazandı.

Eminönü İlçesi yeni yönetim kurulu şöyledir: Şefik Çağlarer, Atalay Akıncı, Cahit Tulis, Leon Gülşen, Vahit Tulis, Gülay Varlı, Agâh Uyanık.

Böylece, Demokratik Devrimciler beşinci ilçe kongresinde de ağır bir yenilgiye uğramışlardır.

İşçiden-Köylüden Yana Halkçılık Kurultayı

7 Aralık 1969 günü TÖS salonunda birinci TBMM'nin 1920 yılındaki «Halkçılık Beyannamesi»nde belirtilen esaslardan kalkınılarak «İşçi - Köylüden Yana Halkçılık Kurultayı» düzenlenmiştir. Kurultaya Prof. İsmet Sungurbey başkanlık etmiş, başkanlık divanında Abidin Nesimi Fatinoğlu, Dr. Mahir Kaynak, Orhan Müstecaplı, ve Cengiz Ballıkaya görev almıştır.

Öğleden evvelki çalışmalarda hazırlanan beş tebliğ okunmuş ve daha sonra bu tebliğler ve kurultayın getirdiği görüşler üzerine tartışmalar olmuştur. İlk tebliğ Dr. Bülent Tanör tarafından verilmiştir. Bu tebliğde devrimci - milliyetçi bir kadronun, soyut halkçı bir kadro karşısında devrimci bir hareketi kotardığı belirtilmiştir. Tanör, ayrıca, günümüzde ana çelişkinin ne olduğu, hangi devrim aşamasında bulunulduğu, bu devrimin hangi sınıf ve tabakaların güçbirliğiyle başarılabileceği konusunda açıklık getirilmesini istemiştir.

Kemal Koyaş okuduğu bildirisinde özellikle işçi sınıfının öncülüğü meselesi üzerinde durmuş ve Mustafa Kemal'in kapitalist kalkınma yolunu seçmiş olmasından dolayı emperyalizmin yeniden yurdumuza girmesine yol açtığını söylemiştir.

Hasan Hüseyin Korkmazgil ve Ömer Nida'nın kısa bildirilerinden sonra Hikmet Kıvılcımlı, Prof. İsmet Sungurbey, Dr. Mahir Kaynak, Orhan Müstecaplı ve Nizar Özkaya tarafından hazırlanan bildiri açıklanmıştır. Mahir Kaynak tarafından okunan bildiride TİP ve TİP dışında kalan sosyalistlerin genel bir tahlili ortaya konarak eleştirilerde bulunulmuştur.

Bildirilerden sonra yapılan tartışmalarda «halkçılık beyannamesi»nin yeniden ele alınması bazı tartışmacılar tarafından gereksiz bulunmuştur. Düzenleyiciler bunun bugünün koşulları içersinde değerlendirilmesinin esas alındığını söyleyerek gerekçelerini tekrarlamışlardır. Tartışmalarda komitenin fahri başkanlığını yapan Cemal Madanoğlu, toplantıya Türkiye'nin meselelerinin tartışılacağı umuduyla geldiğini, oysa burada bir partinin iç meselelerinin tartışıldığını söylemiş, 27 Mayıs Devrimi'i üzerine de bazı açıklamalar yaparak, askerlerin baskılar nedeniyle devrimi yürütemedikleri için «devleti en çok artırana bırakmak zorunda kaldıklarını,» bu itibarla askeri bir darbeden pek fazla şey beklenemeyeceğini ileri sürmüş ve toplantıyı terketmiştir.

Dr. Hikmet Kıvılcımlı ise, bir devrim hareketinde askerlerin nasıl bir rol oynayabilecekleri ve devrime öncülük edip edemeyecekleri üzerinde uzun uzun durmuş, bu konuda Madanoğlu'ndan daha iyimser görünmüştür. Can Yücel ise, bu konuşmaya, «Biz buraya asgari müşterekleri konuşmaya geldik, askeri müşterekleri değil...» şeklinde tepki göstermiştir.

Toplantının en olumlu konuşmasını yazar Aziz Nesin yapmış, devrimci ittifak yapmadan, cephe kurmadan önce, «sol»un kendi içerisinde toplanması, kendi içinde ittifakları sağlaması gerektiğini, solun güçlü birliği gerçekleştirilmedikçe dış ittifakların hayal olacağını söylemiştir.

Toplantıda ayrıca Kemal Koyaş, Yurdaer Erşan, Asım Bezirci, Demir Özlü, Orhan Arsal, Hasan Yıldız ve Mahir Kaynak da birer konuşma yapmışlardır.

Ancak bütün bu konuşmalar sonunda Halkçılık Kurultayı, düzenleyicilerinin bekledikleri görüş birliğini sağlayamamış, aksine görüş ayrılıkları daha belirgin hale gelmiştir. Bunun üzerine tertip komitesinden Orhan Müstecaplı, kapanış konuşmasında, «Kurultay istediğimiz somut teklifleri getiremedi. Hedefimiz esasen yeni bir halkçılık beyannamesi yayınlamak değildir. Bu, bazı arkadaşlarca yanlış anlaşılarak eleştirildi. Amacımız, günümüzün şartlarına uygun olarak kapitalizme ve emperyalizme karşı pratik eylemlerin tartışılmasını sağlamaktı,» demek zorunda kalmıştır.

Halkçılık Kurultayı, böylece, hiçbir somut görüş birliğine varamadan dağılmıştır.

My Lay Bayrağı

Karanlığı bilen gözleriyle
Bir dirence doğru çoğalırken
Her gece kemiklerine kadar titreyen
Milyonla köyden biriydi
Askerlerin savaş haritalarında.

Şimdi bir rüzgarla korku içinde
Sonra bir akarsuya yengin,
Ağaçların altında kendini sora sora
Ölmekle, ölümsüz düşüncelerin
Sıkışıp kalmış umudu arasında.

Evlat kokan sesleriyle çocuklar
Bilinmez hangi türkülerle çocuklandı,
Nasıl büyüdüler yaşamaya.
Kimbilir nasıl getirdi onları,
Sevgi yolunda tükenmiş yılların anaları.

Sensin bölen bu geceyi
Kendi şafağına doğru giderken.
Utanmaz bir borsanın tetiğini çekerek,
Doğayı kirlettiğin parmaklarınla
İnsan seslerinin kanına giren.

Milyonla köy adından biriydi,
Yasaklarda bayrakl ayor şimdi.

Şükran KURDAKUL

Gençliğin üç yönlü eylemi

Osman S. AROLAT

Fakirin Dövmesi

BIR gencin devrimci olup olmadığını nasıl anlayabiliriz? Bu yargıya varmak için ne gereklidir?

Gençlik eylemlerinin değerlendirilmesinde bu iki soruyu devamlı olarak gözden uzak tutmamalıyız. Türkiye'de 1964 yılında «petrol millileştirilmelidir» eylemiyle başlayıp gelişen gençlik hareketlerini de bu ölçü içerisinde değerlendirmeliyiz. O günlerden bu yana gençlik hareketleri kimi dönemlerde yanlış, kimi dönemlerde eksikli, ama çoğunca ülke gerçeklerine dönük bir eylem çizgisinde gelişti. Her ne kadar devrimci eylemin örgütlü ana hareketinden soyutlanamazsa da, partinin kriz dönemlerinde bile gerçeklerken kopmadan bugüne ulaştı. Genellikle devrimin ana kitlesi işçilerin ve onların en yakın müttefiki köylülerin yürüttüğü hareketlere yandaş olundu. Amerikan gavuruna karşı yürütülen direnme büyük kentlerde varoşlara götürüldü, önemli başarılar sağlandı. 1947'lerin sırıtkan misafirinin dünyadaki çirkin yüzünün ortaya konmasında 20 - 30 binlik toplu direnme hareketleri yapıldı.

AMA bütün bunlar başarılırken dışardan bilinç taşıyıcı olması gereken gençlik kadrolarının üçlü bir bütün içerisinde yürütülmesi gereken eylemleri arasında yeterli paralellikler kurulamadi. Yani teorik eğitimle doğruları ortaya koyacak, bunu anti - emperyalist kavga bütünü içerisinde kullanacak (ki bu kullanma ancak işçi ve köylü kitlelerine dışardan bilinç taşıma pratiği ve onlarla ortak eylem yürütme gerçeğidir) ve bunlara bağlı olarak kaynaklanma alanı üniversiteye kök salacak bir örgütlenme gerektiği gibi başarılamadı.

Geçen yılın haziran hareketleri ve 6. Filo'ya karşı yapılan anti - emperyalist direniş eylemleri ile sayıca en üst noktasına ulaşan çoğalma, giderek belli bir kısırlığa vardı. (1) Sürekli olarak artan ve belli bir bütünlük içerisinde hareket kotaran militanlar sayısı o dönemden bu yana yeterli gelişimi göstermedi. Her yeni eyleme gidildiğinde, katılan kadrolar, öncü bütün dışında, büyük değişmeler göstermeğe başladı. Birkaç eylemde aramıza kattığımız genç kavga arkadaşlarımız geri dönerek eylemsiz yaşamlarını sürdürür oldular.

Bu durumun bir nedeni, kaynaklanma alanı üzerinde 1964'den bu yana devrimci militanların hiçbir araştırma yapmamalarıdır. Hal böyle olunca hareketli dönemlerde yürütülebilen kitlelerin durgun dönemlerdeki durumları hiçbir şekilde bilinememektedir. Böylece bilinmiyen alanlarda eğitim ve eylem planlaması yapılamakta ve süreklilik sağlanamamaktadır. Özellikle içe dönük eylemler, yani üniversite içi özel sorunlardan kalkınılarak yürütülenler, «demokratik üniversite» slogan tekrarlaması dışında planlı bir süreklilik taşımamaktadır. Ve eylem planlayıcı gençlik öncüleri, kendi iradeleriyle değil de, yöneticilerin yanlışlarından kalkınarak kitleleri harekete geçirir olmuşlardır. Böyle bir durum içerisinde bulunmak, belli hataları içermektedir. İpler bir anlamda eylem planlayıcıların elinden çıkmakta ve kapitalist düzenle, tamamlaşan işbirlikçi üniversite yöneticilerinin eline geçmektedir. (2) Bu durum, dip notta belirttiğimiz «polisli sınav» isteğinin «dünya işadamları toplantısıyla» aynı döneme düşmesi gerçeği içerisinde ele alınırsa, nasıl yanlışlara yöneltilebileceğimiz daha açık ortaya çıkar. Sözü edilen eylem için değilse de, ileriki dönem içerisinde yaşanacak olaylarda bunun böyle olması sözkonusudur.

Buna karşı kontrollü hareket kotarabilmenin tek yolu, kaynaklanma alanına, yani üniversiteye «tanımak için» eğilmekle ve düzenli eylem planlamalarıyla olur. Üniversitenin aksaklıkları bilindiğine ve «devrim için eğitim» ilkesi açısından yapılan reform çalışmalarında sergilendiğine göre, bunun düzenle ve özenle yeniden ele alınıp sıralanması sürekli eylem için başlangıç olacaktır.

Bu da öncülerin, kendi kadroları içerisinde ürkütücü kişi olmaktan çok, kadro ile kaynaşmış olmasına bağlıdır. Son dönemde yapılan eylemlerde öncü kadrolar biçimsel olarak bile kendi kitlerinden kopmaktadır. Üniversite öğrencisi bir anlamda yürütülen eylemleri belli bir kadronun hareketi gibi görmektedir. Hattâ sıradan öğrenci, parkalı gençler grubunu eylemlerin görevlileri sayarak kendini dışarıda bırakmakta ve rahatlamaktadır. Oysa bir devrimci yaşadığı, kaynaklandığı alanda sudaki balık rahatlığında hareket edebilmelidir. Bu da ancak kaynaklanılan alan tanınarak ve kitleden kopmayarak sağlanabilir. Bu yanlış üniversite içerisinde tutarlı örgütlenmeyi sağlamaya engel olmaktadır.

AYRICA eylemlerde polisin özellikle baskı yaparak sertleştirme oyununa da gelinmiştir. Bu da yapılması güç olan ve yasal sakıncalar taşıyan hareketleri devrimci eylemin eşiğindeki gençlerden sürekli olarak istemeyi doğurmuştur. Bunu başaramıyan genç militanlar kavgadan geri dururlarken, eylemin önünde yer alan genç kardeşlerimizden bazılarıysa kahramanlıklarını hayatlarıyla ödemişlerdir.(3) Ama bu genç ölülerimizin hesabı bile bugün için yeterince sorulamamaktadır. Kitlelerin mutluluğu için ölümü göze alan kardeşlerimizin savaşı kavga arkadaşları tarafından kitlelere aktarılmamaktadır. Üniversite içerisinde arkadaşlarının hesabını devamlı olarak soracak militan kadroların sayısı ve bu gerçeği geniş halk kitlelerine iletmesi işbirlikçe çevreleri yeteri kadar tedirgin etmemektedir. Bu da, öncü kadroların bilenmesi yerine, kimilerinin yılgınlığa düşmesine sebep olmaktadır.

Bu noktada öncülerin kendi kendilerine bazı sorular sorması gereklidir. Dışardan bilinç taşıyıcı düzenli militan yetiştirme gerçeği teorik ve pratik bütünlük içerisinde ele alınmış mıdır? Bunun için biz üniversite içerisinde bir eylem planlamasına sahip miyiz? Eylemde birlikte olduğumuz kadrolar neyi, ne kadar bilmektedir? Biz genç militanları ne kadar tanımaktayız? Örgütlerimiz ve bizler tek tek kaynaklanma alanlarımızdaki öğrenciler tarafından nasıl görülüyoruz? Bir anlamda biçimsel olarak da farklılıklar gösterdiğimiz üniversiteli öğrenciler karşısında itici bir görünüm kazanmıyor muyuz? Ve daha birbiri ardına sıralanabilecek bir çok soru.

Bu soruların cevaplarını veremiyorsak, hepsi üzerinde yenilerinide katarak tek tek durmalı ve yanlışlarımızı düzeltmeğe çalışmalıyız. Bu bize kısırlıktan kurtarmanın, kitlemizle birlikte soluklanmanın, çoğalmanın temellerini gösterecektir.

ÜNİVERSİTE çevresinde topladığımız militanlarımızı işçi ve köylü eylemlerinde de yeterli bir bütünlüğe ulaştıramamaktayız. Öncülerimiz, gittikleri alanları tanımamaktadırlar. Bu yüzden devamlı olarak yanlış ve kopukluklar gösteren bir çizgide eylem yapılmaktadır. Bu alanda da üniversite öğrencilerinin teori - pratik bütününe ulaştırılması ve dışarıdan bilinç taşıyıcı militanların teoriyle silahlanması düzenli olarak sağlanamaktadır. Bir kaç küçük deney dışında bu alanda da bir eylem planlaması ve eğitim meselesi söz konusu olmamaktadır. İşçilerin kendi yürüttükleri grevler ve direnmelerde yandaş olunmaya çalışılmaktadır. Bir süreklilik, eylem öncesi ve eylem sonrası eşgüdüm söz konusu olmamaktadır. Sendikalarla ilişkiler ve işçi eğitimi için sürekli çalışmalar sendika bürokratizmine paralel görülmektedir. Köylü hareketleri de sadece kolay ulaşılabilir alanlarda, toprak işgallerine katılma olarak kendini göstermektedir. Bu alanlardaki eylemler de birçok soru yaptırılan mitinglerdir. Ülkenin toprak meselesi üzerinde bir inceleme söz konusu olmadığı için yapılan teşhislerde, kullanılan solganlarda da yanlışlara düşülmektedir. Bu alanlarda ki eylemlerde birçok soruyu içermektedir. İlişkiler eksikli, aksaklı ve süreklilik taşımıyan, bütünsel olmıyan bir plansızlık planı görünümündedir. En keskin eylemci kadroların öncüleri bile, kendi kadrolarını, işçi ve köylü eylemlerine (burada söz konusu olan salt büyük kent yöresindeki ulaşılır eylemlerdir) götürememekten yakınmaktadırlar.

Bu noktada başlangıçta sorduğumuz soruları tekrarlıyarak bunlara cevap veren çağdaş bir devrim ustasının sözleriyle yazımızı tamamlıyalım: **«Bir gencin devrimci olup olmadığını nasıl anlayabiliriz? Bu yargıya varmak için ne gereklidir? Tek bir ölçü vardır bunun için. Kendilerini işçi ve köylü kitleleri içine katmek istemesi ve eylemde bunu yapması. Böyle düşünüyor ve böyle yapıyorsa devrimcidir. Yoksa devrimci değildir yada karşı devrimcidir. Eğer bugün emekçi kitleleri içinde ve onlarla beraberse bugün devrimcidir. Eğer yarın bu eylemden geri kalır, döneklik ederse o zaman devrimci olmaktan çıkar yada karşı devrimci olmuş olur.»(4)**

---

(1) Bu noktada bizim savımıza 8 haziran üniversite işgali ve 10 haziran polise karşı geniş alanda vurkaça dayanan, polisleri o gün için yıldırır görünen, eylemle bir karşı sav çıkartılabilir. O olaylarda ulaşılan kitlenin nicel gücü ve salt o güne değgin nitel bütünlüğü lik bakışta çok önemlidir. Yalnız anti - emperyalist eylem bütünü içersinde ele alındığında bu eylem belli bir yanlışı da içermektedir. Şöyle ki, Hürriyet Meydanında emperyalizmin işbirlikçisi siyasi iktidarın, uzantısı komprador burjuvazinin teknik adamları üniversite yöneticilerinin emrinde üniversite kapılarını kapatan toplum polisleri karşısında güçlü bir direniş verilmiştir. Bunda da başarıya ulaşılmıştır. Ama Hürriyet alanında bu kavga düzenli vurkaçlarla yaygın bir alanda yürütülürken, Taksim'de Kültür Sarayı'nda emperyalizmin ağababalarının geri bıraktırılmış ülkeleri soyma planı hazırlaması es geçilmiştir.

(2) Not (1) de sözü edilen eylem üniversite yöneticilerinin polis nezaretinde sınav yaptırma isteğinden doğmuştur. Başka bir örnekle de, anti - demokratik üniversite yönetmeliğine karşı düzenli bir eylem yapılmamış, Deniz Gezmiş'in okuldan çıkartılmasına, Sıtkı Coşkun'un cezalandırılmasına sebep olan yönetmeliğe bu olaylardan sonra karşı çıkılmıştır. (Bu karşı çıkış da bir süreklilik içerisinde ele alınmamıştır.)

(3) 6. Filoyu protesto olayları sırasında teknik üniversite baskınında ölen kardeşimiz Vedat Demircioğlu'nun mahkemesi, Kanlı pazar olayların mahkemesi suçlular bulunmadan delil yetersizliği sonucuna dayanmıştır. Güpegündüz Hürriyet Alanında polis kurşunuyla vurulan genç devrimci Taylan Özgür'ün katili bulunamamıştır.

(4) Başkan Mao Çe Tung'un «Kızıl Kitabının» 1962 Pekin baskısından 201. bölüm.

CHESTER SOYGUNU PROJES

Amerika'nın Türkiye kaynaklarına ilk el atma teşebbüsü

Amerikan emperyalizminin Türkiye'de dişini ilk gösterişi Chester imtiyazı iledir. Bu imtiyazın su yüzüne çıkışı 1907 yılıdır. Fakat kökeni altı yıl öncesine dayanır.

Amiral Colby M. Chester, 1901'de İstanbul'u ziyaret eden U.S.S. Kentucky savaş gemisinin kumandanıydı. Bu gezi sırasında doğu Türkiye'de, o günün geçerli deyimiyle Ermenistan'da ulaşım imtiyazları elde etmenin kârlı bir iş olacağı intibaına varmıştı. Bu konuda kendisine bazı Ermeni liderlerinin de tavsiyelerde bulunduğu söylenilmektedir. Olayların gelişimi bu söylentilerin doğruluk derecesini artıracak yönde olmuştur.

1907 yılının sonlarında Amiral'in oğlu Arthur Chester, Doğu Türkiye demiryolu projesini tanıtmak amacıyla Türkiye'ye gelmiştir. Aynı günlerde Arthur Moore ve H. Davenport isimli iki Amerikalı da at sırtında bir yakındoğu gezisine çıkmışlardı. Gezileri sırasında Halep-İskenderun arasında inşa edilecek bir demiryolunun bölge ticareti yönünden yaratacağı imkanı görüp, yakından incelediler. Amerika Birleşik Devletleri'ne dönüşlerinde bir grup bankerle bu planı tartıştılar. İki ayrı kanaldan yapılan bu teşebbüsler Amerikan yatırımcılarının ilgisini Doğu Türkiye ve Yakındoğuya çekmişti. Nitekim Mart 1908'de Chester, imtiyazı elde etmek için ön temaslarda bulunup cesaret verici bir ilgiyle karşılanınca, olay ön plana geçmiştir.

Ön temasların olumlu bir yönde gelişimi üzerine genç Chester demiryolunun geçeceği kesin yolu tesbit etmek amacıyla Halep'e kadar gitmiştir. Bu gezisinde bölgedeki ticaret merkezlerinin hemen tamamından Bağdat demirbet alanına mali sorunlarını halletmiş olarak çıkmıştır.

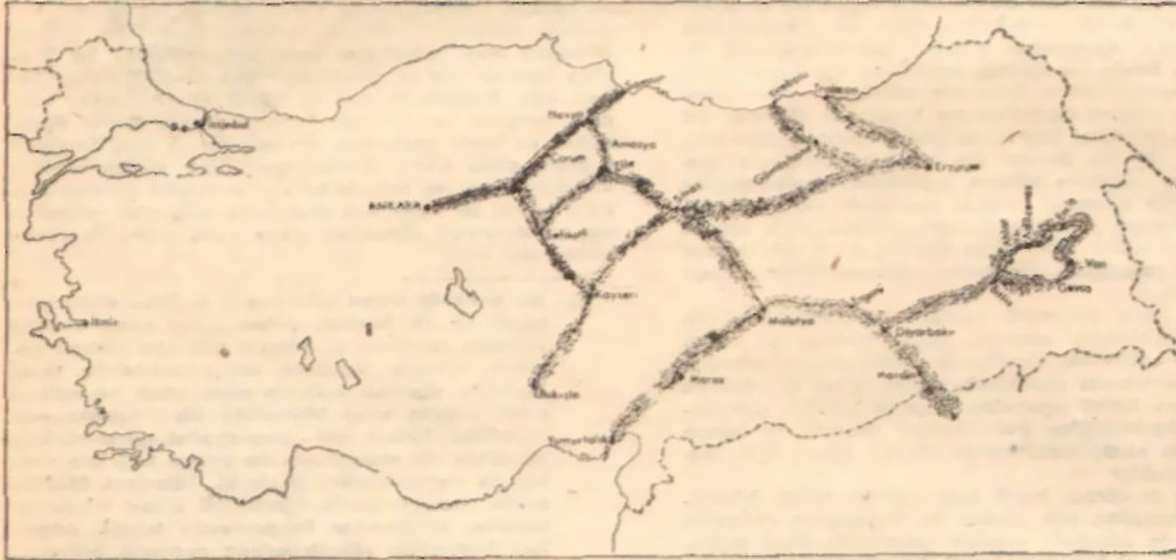
Ağustos 1909'un son günlerinde Meclisi Mebusan, Dr. Pastırmacıyan'ın imtiyaz sistemine getirdiği yeni yöntemi tasdik ederek Nafıa Nezareti'ne Sivas-Süleymaniye (Irak) arasında bir demiryolunun yapımı için en uygun şartları ileri süren grupla ön anlaşma yapma için yetki verdi. Yapılacak yol, Harput, Diyarbakır, Musul ve Kerkük'den geçecekti. Yumurtalık'la bu hattı bağlayan bir demiryolunun yapımı ve diğer bir ek hattın da Bitlis üzerinden Van Gölü'ne ulaşması da plana dahildi. Chester'in temsil ettiği Amerikan grubu, Dr. Pastırmacıyan'ın da etkisiyle ihaleyi kazandı. Fakat başta Sadrazam Hakkı paşa olmak üzere hükümet içinden ve dışından büyük bir muhalefetle karşılaştı. Muhalefet Almanların geniş desteğine sahipti. Nitekim Hakkı Paşa Yumurtalık ek hattının Bağdat imtiyazı ile çeliştiğini ileri sürmüştü. Bütün muhalefete rağmen Chester 1909'un sonlarına doğru Meclisi Mebusan'ın ilgili komitesinden 900 millik bir imtiyazı geçirmeyi başardı. Bundan cesaret alarak A.B.D.'ye döndü ve şirketini kurdu. Şirketin adı **«Osmanlı Amerikan Kalkınma Şirketi»** idi. 600.000 dolar sermaye ile oluşmuş ve New Jersey eyaletinin kanunlarına göre meydana gelmişti. Ortakları arasında Mc. Arthurs kardeşler, Laidlaw and Company, E.C. Converse and Company, Charles A. Moore gibi gerçek ve tüzel kişiler bulunuyordu. Chester Amerika'da demiryolunu yapıp işletecek şirketi kurmaya çalışırken İngiliz, Fransız ve özellikle Alman imtiyaz avcıları da Türkiye'de yapılacak bu ve buna benzer Amerikan yatırımlarının önünü alayalist güçlerin kullandığı yöntemleri aynen uygulayarak Osmanlı devleti üzerinde baskı yapmağa başlamıştı.

Diğer yandan A.B.D. Dışişleri Bakanlığı, Osmanlı Hükümeti'nin adli reformlarla ilgili yeterli garantiyi vermesi halinde adli kapitülasyonları gözden geçirmeğe hazır olduğunu da açıkladı. Dışişleri Bakanı Knox'un Chester projesini, elindeki bütün kozları kullanarak desteklemesine rağmen, Alman muhalefeti bir çığ gibi büyüyordu.

Dışişleri Bakanlığı'ndan geniş yetkiler alan Amerika'nın İstanbul'daki büyükelçisi Straus, Almanlara Çin ve Liberya'daki A.B.D. - Alman ekonomik ilişkilerinin ne denli olumlu sonuçlar verdiğini anlatarak, buna benzer bir işbirliğinin Türkiye'de de gerçekleşebileceğini açıklamaya çalıştı. Bu arada A.B.D.'nin Almanların İran'da uygulamasını istedikleri **«Open Door»** siyasetini de destekleyebileceğini belirtti. Bütün bunlara rağmen Doğu Anadolu demiryolları konusundaki Alman muhalefetinde gerileme olmadı. Bu arada Almanların Girit üzerindeki Osmanlı egemenlik haklarını tanımaları kendileri için olumlu sonuçlar verdi. Almanların çeşitli kanallardan yürüttükleri baskıların sonucunda imtiyaz Meclisi Mebusan'ın 1910 toplantı döneminde konuşulamadan adalet komisyonuna havale edildi. Almanlar Chester imtiyazının reddedilmesi için İngiltere ve Fransa'da çalışmalar yaptı. Bu güçlerin, imtiyazın gerçekleşmesi halinde, Türk gümrük resimlerinin artırma isteğini reddetmelerini önerdi. Amerikan Dışişleri Bakanlığı bu davranışların etkisiyle Paris, Roma, Saint Petersburg'daki elçilerine bir not göndererek Amerikan yatırımının bu ülkeler tarafından desteklenmesinin sağlanmasını istedi. Paris ve Londra'dan olumlu yankılar geldi. İtalya kesin bir davranış almaktan çekindi, Rusya ise Karadeniz'deki menfaatlarının zedelendiğini ileri sürerek karşıt bir tutum takındı. Fakat Rusya'nın ekonomik durumunun günden güne sarsılmakta oluşu, bu muhalefetin gücünü kırmıştı. İngiliz Dışişleri Bakanlığı ise, imtiyaza karşı olmamakla beraber, Mezopotamya'daki menfaatlarının savunulması ile bağlı olduğundan ötürü, açık bir destek de sağlamadı. Meclisi Mebusan'ın sorunu komisyona havale etmesinden sonra Büyükelçi Straus izin aldı, yerine elçilik birinci müsteşar Mr. Hoffman Philip bakmağa başladı. İstanbul'da imtiyazla ilgili çatışma ve çalışmaların yoğunlaştığı bir dönemde elçiliğin boş kalmaması için A.B.D.'nin Bükreş'teki büyükelçisi John Ridgey geçici görevle Türkiye'ye tayin edildi. Kendisine verilen talimatta **«Başkanın Chester imtiyazı ile yakından ilgilendiği»** özellikle belirtilmişti.

Straus yerine Carter tayin edildi. Bu arada Ziya Paşa'nın ziyaretini iade etmek görüntüsü altında dışişleri bakan yardımcılarından Mr. Wilson da 30 Eylül 1910'da olağanüstü temsil yetkileriyle Türkiye'ye gönderildi. Bu ziyaretin asıl amacı Chester projesi ile ilgili uygun bir atmosferi yaratmaktı. Olağanüstü elçi 21 Ekim'de İstanbul'a geldi ve 5 Kasım'da Sultan Mehmet tarafından kabul edildi. Bundan iki gün sonra Sultan, elçi şerefine r yemek verdi. 8 Kasım'da sadrazamla buluşan Mr. Wilson, Chester projesini tüm ayrıntılarıyla tartıştı. Sadrazam Bağdat hattı imtiyazının on ikinci maddesiyle Mersin-Trablus Şam arasındaki Akdeniz sahil kuşağına yönelecek ek hatların yapımında Almanlara bir öncelik tanındığı için Yumurtalık'a uzanan ek hat imtiyazının verilemeyeceğini kesin bir dille ifade etti. Olağanüstü elçi, A.B.D.'nin Osmanlı

2. CHESTER İMTİYAZININ KAPSADIĞI ALANLAR

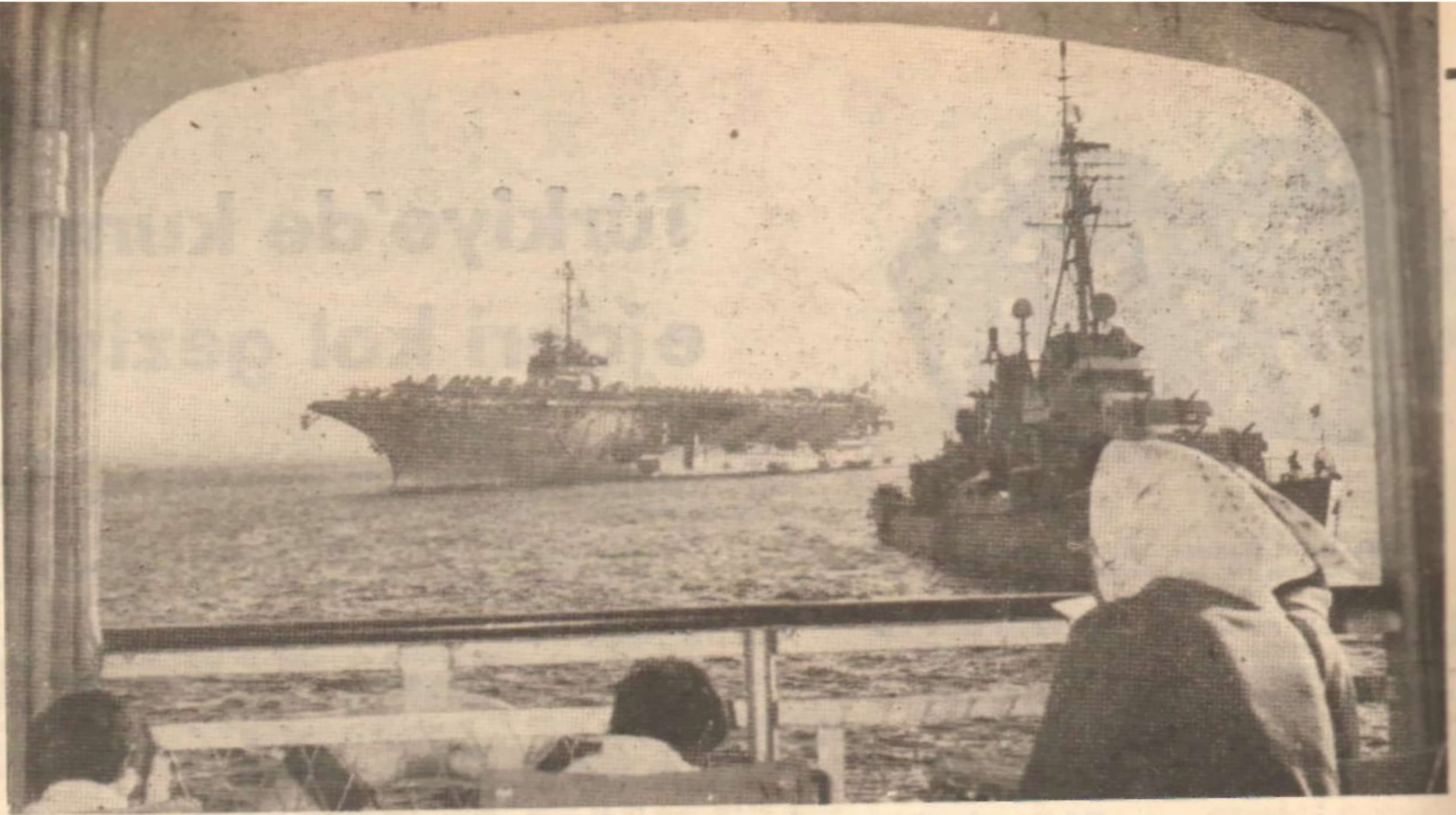

Değerli incelemeci Tevfik ÇAVDAR'ın yakında ANT YAYINLARI tarafından yayınlanacak olan «Osmanlıların Yarı Sömürge Oluşu» adlı belgesel kitabının en ilgi çekici yanlarından biri, Chester Projesi'dir. Yukarıdaki haritada Chester Projesi'nin kapladığı alan görülüyor.

yolunun geçeceğini öğrendikten sonra Suriye ve Mezopotamya bölgesini bir yana bırakarak Doğu Anadolu bölgesine yönelmeğe karar vermiştir. Bu kararın arkasında Amerikan emperyalizminin uzun vadeli planlarının bulunduğunu söylemek hiç de hatalı olmaz. 1870'lerden sonra Doğu Anadolu'da yerleşmiş olan Amerikan misyonlarının Ermeni toplumları içersindeki ayırıcı propogandaları asır sonunda meyvalarını vermiş, 1890 ve 1900 yıllarında da bilinen olaylar ortaya çıkmıştır. Bu olayların hemen ardından Amerikan emperyalizmi bölgede atmış olduğu kültürel adımı ekonomik girişimlerle pekiştirmek istemiştir. Chester rekacak tedbirleri gerçekleştirmeğe çalışıyorlardı. Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı da Chester imtiyazını desteklemek kararını tam bu dönemde aldı. 1910 yılına girerken Doğu Anadolu dört büyük kapitalist ülkenin ekonomik savaş alanı haline gelmişti.

15 Mart 1910'da Dışişleri Bakanı Knox, Washington'daki Osmanlı Chargé D'affaires'i Ahmet Rüstem Bey'e hükümetinin Chester imtiyazına verdiği önemi belirten yazılı bir not takdim etti. Bu arada imtiyazın gerçekleşmesinden sonra Türk gümrük resimlerinin %4 oranında artırılmasına A.B.D.'nin karşı koymayacağına da değindi., Böylece A.B.D. diğer emper-

si

● Chester oygununu ilk akıl eden, 1901'de İstanbul limanını ziyaret eden Amerikan Filosu Komutanı Amiral Chester olmuştur. Daha sonra Amerikan gemileri Türkiye limanlarını sık sık ziyaret ederek Amerikan çıkarlarına imkan hazırlamışlardır. Amerikan filolarının kimin çıkarlarına hizmet ettiği daha o zamandan belliydi. Bugün Türkiye'yi her ziyareti hadise olan Amerikan Altıncı Filosu da aynı misyonu taşımaktadır, böyle bir filoya halk ve gençlik elbette karşı koyacaktır.

mahkemelerinde ve hapishanelerinde yapılacak reformlardan sonra kapitülasyonları (adli olanlar) kaldırmaktan yana olduğunu ifade ederek sadrazam üzerinde etki yapmağa çalıştı. Konuşma imtiyaz açısından umutlu bir havada sona erdi. Umutların arttığı bir sırada sadrazam Meclisi Mebusan'da yaptığı bir konuşmayla, 1830'da A.B.D. ile yapılan kapitülasyon anlaşmasının 4. maddesindeki adli kararlarla ilgili hükümlerin yorumu üzerinde durmuş ve Amerikan Hükûmeti'nin kabul ettiği yorum biçimine karşı çıkmıştır. Adli kapitülasyonlardan sonra Türk Maden Kanunu'nun da imtiyazın hükümleriyle çelişme halinde bulunduğunu ileri süren sadrazam, Meclis üyeleri arasında imtiyaza karşıt bir havanın büyümesine yol açmıştır. Sadrazam ve diğer Alman yanlısı milletvekillerinin karşı koymasına rağmen, Nafıa Nezareti'ne hakim olan Ermenilerin geniş yardımıyla imtiyaz tasarısı Mayıs 1911'de bir kere daha Meclisi Mebusan'ın gündemine alınmıştır.

1911 sonbaharında nihai müzakereler yaklaşırken Carter'in yerine A.B.D. Dışişleri Bakanlığı'nın en seçkin diplomatlarından olan W.W. Rochild'in Petersburg'dan alınarak tayin olunması, durumun biraz daha ciddileştiğini göstermektedir. Görüşmeler yaklaşırken Osmanlı-Amerikan Kalkınma Şirketi parçalanma haline gelmişti. Meclisi Mebusan Ekim ayında konuyu görüşmeğe karar verdiğinde, şirketin hiç bir temsilcisi İstanbul'da bulunmuyordu. Meclisin kış döneminin açılışından beş gün sonra şirket, imtiyazın elde edilmesi için yatırdığı 88.000 dolarlık depoziti çekmek istedi. Durumu haber alan A.B.D. Dışişleri Bakanlığı Yakın Doğu İşleri Şefi, New York'a giderek şirketin parayı çekmemesini, yakın bir gelecekte imtiyazın sağlanacağını söyledi. Şirketin çekimserliğine rağmen imtiyaz kanunu 20 kasımda Meclise getirildi, tartışmalar başladı. Tartışmalar beş-altı celse sürdü. Nihayet 11 Aralık'ta A.B.D. Elçisi Rochild, sadrazama şirketin depoziti çektiğini ve imtiyaz teşebbüsü ile ilgili müracaatını geri almak istediğini bildirdi. Böylece Chester projesi Meclis'te oylamaya fırsat kalmadan öldü. Aralık 1911 tarihi, Amerikan emperyalizminin yakındoğudaki faaliyetlerinin dönüm noktasıdır. Diğer kapitalist güçler bu bölgede Amerika'yı, geçici de olsa, mağlup etmişlerdi.

Chester projesinin bağımsızlık savaşının hemen arkasından tekrar canlandığını görüyoruz. Bir kere projenin kapsadığı demiryolları daha geniş bir alana yayılmıştı. Fakat çalışmanın yoğunluğu gene Doğu Anadolu üzerindeydi. Ankara Anlaşması'na göre Musul bölgesi Türkiye sınırları içersinde kaldığı için, bölgede çıkarılan petrole el atma, imtiyaz gerçekleştiğinde mümkün olacaktı. Türkiye ise Lozan'daki tartışmalarda A.B.D.'nin desteğini sağlamak için Chester imtiyazına taraftar görünmekteydi. O günlerde çıkan gazetelerde imtiyazın sağlayacağı bu avantaja açıkça değiniliyordu.(1) İkinci Chester teşebbüsü Amerikalılar açısından Ortadoğu petrol alanında bir köprü başını sağlamak, Türkiye için de, Lozan'daki pazarlıklarda kendisini arkalayacak bir gücü elde etme biçiminde özetlenebilir. Nitekim imtiyaz tartışmalarının iki Lozan konferansı arasında yer alması, bu politikanın bir nevi delilidir.

Mütareke yıllarında A.B.D., Türkiye ile yakından ilgilenmeye başlamıştı. O günlerde İstanbul'daki Amerikan Baştemsilcisi Amiral Bristol emrindeki deniz kuvvetlerinin yardımıyla, Anadolu'nun kıyılarında stratejik incelemeler yaptırmıştı. Akdeniz'de daimi bir deniz gücü bulundurmayı düşünen A.B.D. Bahriye Bakanlığı, Yumurtalıkda bir deniz üssünün kurulması için ön çalışmalara başlamıştı. Bahriye Bakanı Mr. Denby, Yumurtalık limanı ve ikinci Chester imtiyazı için **«Akdenizde gemilerimize ucuz petrolü sağlayacak, güvenilir bir limanı daima aramalıyız»** demektedir.(2)

Bu dönemde hazırlanan **«U.S. Bureau of Naval İntelligence»**ın raporunda şöyle denilmekteydi:

«Bizim, özellikle tütün ve petrol alanında, yakındoğuda geniş çıkarlarımız vardır. 1919 başlarında bir kaç Amerikan savaş gemisine yakındoğuda görev almak için İstanbul'a gitmeleri emredildi. Bunlar donanmanın en iyi gemileriydi. Yakındoğudaki görevlerinin maliyeti gemi başına 4 milyon dolardı. Bu bölgedeki ekonomik kaynakların gelişme imkanlarının araştırılması konusu Amerikan ticari çıkarları açısından, bu gemilerdeki uzmanlar vasıtasıyla, büyük bir dikkatle incelendi. İstanbul'da resmi yada gayriresmi A.B.D. temsilcilerine deniz kuvvetlerinin haber alma servisleri bütün imkanlarıyla yardım etti. Deniz kuvvetlerinin, ticari firmalara mevcut işleri elde etmelerindeki yardımlarının yanısıra, incelemeleri sonucunda ortaya çıkan iş imkanlarını tanıtma konusunda da ellerindeki bütün bilgileri firmalara verme suretiyle geniş yardımları görülmüştür. Savaş gemilerinden biri devamlı olarak Samsun limanında tutulmuş, A.B.D.'nin tütünle ilgili çıkarları bu vasıtayla gayet güzel bir biçimde savunulmuştur. Bölgede Amerika ile ticaret yapan gruplar üzerinde bu tip gösterilerin moral (?) etkisi olmuştur.»

Türk ordularının İzmir'e girmesinden sonra Amerika bölgedeki çıkarlarını savunabilmek için açık kapı politikasına dört elle sarılmıştır. Amerika'nın yakındoğu ticaret odası, Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı üzerine devamlı bir baskı kurmuştur. Bakanlığa sunulan bir raporda «Yakındoğu'daki Amerikan çıkarlarının gelişme imkanı hemen hemen sınırsız gibidir. Bu bölge, özel A.B.D. teşebbüsleri için açık bir alandır. Barışı imzalanması ile büyük bir imparatorluğun yayıldığı topraklar iktisadi gelişmeye (?) açık bir görünümle ortaya çıkacaktır» denilmektedir.

O günlerde Amerika'yı ziyaret etmekte olan milletvekilleri Dr. Fuat Bey'in şerefine verilen bir yemekte Amerikan Ticaret Odası Başkanı şunları söylemiştir: **«Bizim yakındoğuda elde etmeyi düşündüğümüz hiçbir politik amacımız yoktur. Ne toprak istiyoruz, ne de ayrıcalık isteyen haklar. Davranışlarımızdaki temel fikir (hiçbir seçkinliğe sahip olmadığımız apaçık bir alan olan) Türkiye ile ticari ilişkilerimizi geliştirirken, oraya sermayemizi götürürken, bir tek şey istiyoruz: Open Door (Açık Kapı.)»(3)**

1920'lerde Amerikan sermayesinin Türkiye'ye gelişi Alman emperyalizminin takip ettiği yolu izlemiştir. Bu sermayenin şampiyonluğunu yapanlar daha önce Almanlar için söylenen **«Türk toprağı işgal etmemiş bir ülke»**, **«Düyunu umumiye ile ilgisi yok»** gibi deyimler Amerika içinde aynen tekrarlamışlardır.

Büyük Millet Meclisi uzun süren tartışmalardan sonra 19 Nisan 1922'de imtiyazı kabul etmiştir. O günlerde yayınlanan Tevhidi Efkar Gazetesi'nde Chester imtiyazı ile ilgili şu satırları okuyoruz:

«Chester imtiyazını heyecanla kabul ettik. Böylece Lozan'da Amerika Birleşik Devletleri'ni kendi tarafımıza çektiğimizi umuyoruz. Bütün umutlarımıza rağmen, Amerika bizim isteklerimize karşı garip bir tutum içerisindedir. Chester imtiyazının kabulünden hemen sonra Fransa ve İngiltere barış yolunda inatçı bir tavırla karşımıza çeşitli engeller çıkardılar. Eğer biz barış imzalanmadan Chester imtiyazını kabul etmemiş olsaydık Lozan'da karşımıza çıkan güçlüklerin %90'ını peşinen önlemiş olurduk.»(4)

Chester imtiyazı, kanımızca, Musul konusundaki İngiliz isteklerine karşı bir denge sağlamak için kabul edilmiştir. Fakat İsmet İnönü'nün sonradan yaptığı konuşmalarda imtiyazın bazı çıkar grupları tarafından bir oldu bittiyle kabul edildiği intibaı da uyanmaktadır. İnönü Lozan anlaşması konusunda kendisine yöneltilen eleştirileri cevaplandırırken, Büyük Millet Meclisi'nde şunları söylemiştir:

«... Bir an için Lozan'da bazı hatalar yaptığımı kabul edelim. Fakat Amerika'dan gelen iki serserinin Chester projesi adı altında Anadolu'nun yarısından fazlasını kapsayan bir imtiyazı elde etmeleri sonucu Lozan'da karşımıza çıkan güçlükleri size anlattım mı? Bu imtiyaz konferansın geri kalması, yeni bir savaşın çıkmasının eşiğine kadar bizi getirdi. Bu güçlüklere sebep kimlerdir: İki Amerikalı, parası bile olmayan iki Amerikalı.»(5)

Bu da gösteriyor ki, bir bağımsızlık savaşının hemen arkasından, daha silahlar bile soğumadan emperyalist güçler, Anadolu üzerine pazarlıklarını sürdürmüşler ve bağımsızlık savaşını gerçekleştirmiş bir ülkenin Meclisi içerisinde kendilerine ortaklar bulabilmişlerdi. Chester imtiyazının gerçek yüzünü en iyi biçimde bir Amerikalı yazar tanımlamıştır:

«Bağdat demiryolu İmparatorluk Türkiye'sinin gelirlerini ipotek etmişti. Chester imtiyazı ise Milliyetçi Türkiye'nin tabii kaynaklarını ipotek ediyordu.»(6)

İmtiyaz gerçekleşmedi. Bunun nedeni, Amerikan sermayesinin yakındoğuda İngilizlere karşı, geçici de olsa, bir yenilgiyi kabul etmesidir

— 1) Tevhid-i Efkar ve diğer gazeteler bu konuda geniş spekülasyon yapıyorlardı.
2) Current History, Vol. XIV. No. 2, May, 1921
3) E. L. Mears, Modern Turkey, Newyork 1924, pp. 584 ve sonrası.
4) Tevhid-i Efkar, Nisan 9
5) İnönü'nün bu söylevinin dili düzeltilmiştir.
6) E. M. Earle, a.g.e., pp. 341

Tevfik ÇAVDAR

BANKA İLANLARINDAN BİRİNİN ZARLARI
— Hiç boş yok, her atışta düşeş! —

Türkiye'de kumar ejderi kol geziyor

● Başta dev bankalar olmak üzere büyük şirketler, gazoz ve deterjan fabrikaları bütün vurgun faaliyetlerini, insanların «kolay zengin olma» arzularını kamçılamağa yöneltmişlerdir. Devlet dahi, milli piyango ve spor - toto ile «kumarbaz yaşantı»nın içine sürüklenmiş, devlet kuruluşları baş kumarcı haline getirilmiştir.

Hilmi ÖZGEN

ÜNLÜ Alman Filozofu Kant'ın «Rakamlar dünyanın nasıl yönetildiğini gösterir, fakat nasıl yönetileceğini söylemez.» diye güzel bir sözü vardır. Çok severim, bu sözün altında yatan derin anlamı:

Rakamlarla ekonomik bulguları birleştiren ve bu birleşimden sonuçlar çıkaran «ekonometri» bilimi de bugün dünyanın nasıl yönetildiğini ak-kara çizgileriyle açık seçik ortaya sermekte fakat, insanları daha mutlu bir yaşantıya kavuşturmak için neler yapılması gerektiğini söylememektedir. Son günlerin politik nutuklarında çok sık kullanılan rakamlarla, neler yapıldığı, ne gibi işlerin başarıldığı anlatılırken unutuluyor ki, verilen rakamlar termometrenin ısı derecesini göstermesi gibi, sadece fiziksel ve adedi göstergeler olup, o rakamları yaşayan insanların mutluluk durumlarını anlatmamaktadır. Kaynayan suya daldırılan termometrenin civa çizgisi yavaş yavaş yükselerek yüz dereceye ulaşınca su kaynar ama, kaynayan suyun atomları ve molekülleri arasında nasıl bir değişim meydana geldiğini, buhar olmak zorunda kalan bu suyun neler çektiğini söyleyemez.

Büyük Karaltı

Adam başına düşen yıllık ortalama geliri 2100,— liradan 2800,— liraya çıkan bir toplumda ekonometri göstergeçleri büyük mutluluklar müjdeler ama, ortalama gelirin yılda 500,— lira yükselmesi için hangi sınıfların ezildiğini, o sınıflara bağlı hangi insanların neler çektiklerini anlatamaz. Hele sosyal adaletin sağlanamadığı az gelişmiş toplumlarda Hazreti Muhammed'in «Sivadı Azam» dediği büyük karaltı içinde kaybolup giden küçük insancıkların alın yazısını okuyacak bir alet henüz keşfedilmemiştir.

Kumar rekoru

Bu kısa girişten sonra, yurdumuzdaki insanların yaşantılarını bir kumar pisikozuna sürükleyen etkenlerden söz etmek istiyorum. İleri batı ülkeleri arasında yurdumuz kadar kumarbaz yaşantıya sürüklenmiş başka bir memleket görülmemektedir. Adam başına düşen milli gelir payından kumara yatırılan paralar bakımından belki de dünyada birinci sırayı işgal etmektedir.

Filhakika, milyonlarca vatandaşın katıldıkları belli başlı üç kumar oyunu bir yıl içinde dağıttığı 400 milyon liralık ikramiyelerle yüzbinlerce vatandaşa mutluluk ümidi vermekte olup, bir nev'i kumar mahiyetinde olan bu oyunlar şunlardır:

1 — Bankalara para yatıran kimselere dağıtılan 260 milyon TL,

2 — Milli Piyangodan bilet alanlara dağıtılan 60 milyon TL,

3 — Spor - Toto oynayanlara dağıtılan 80 milyon TL.

Belli başlı bu üç konu dışında detarjan üreticileriyle gazoz imalatçılarının dağıttıkları ikramiyeler, kumaş mağazalarıyla günlük gazetelerin dağıttıkları paralar ve hediyeler, yılda enaz yüz milyon liraya ulaşmaktadır. At yarışlarıyla lüks kumar salonlarında ve namuslu ailelerin akşam toplantılarında oynanan oyunlarda kazanılıp kaybedilen paralar bu rakama dahil değildir.

Acaba neden?

O halde, başımızı ellerimizin arasına alıp, derin derin düşünmeye mecburuz ki, bu neden böyledir? 32 milyonluk yurdumuzun 22 milyonu bitkisel bir hayat sürdürdüğüne göre, geri kalan 10 milyonun en az yarısı neden umutlarını kumara bağlamışlardır? Bu memlekette çalışarak, namuslu işler yaparak para kazanmak ve mutlu olmak ümidi tüm yitirilmiş midir ki? Bütün insanlar kumar masalarına koşmakta ve radyolarımızın reklam saatlerinin yarıdan fazlasını ikramiye çekilişleri doldurmaktadır?

İnsanları, gözü bağlı tarih perisine zebun eden bu kumar tutkusunun sosyal ve ekonomik sebepleri nelerdir? Neden insanlarımız zekalarına, bilgilerine, kol güçlerine ve el hünerlerine güvenmezler de, maça asıyle sinek papazına veya yuvarlanan kürreciklerin, atılan zarların üzerindeki rakamlara bel bağlamışlardır?

İnsanlarda bu kumar tutkusu olmasaydı milli bankalarımız biraz para toplayabilmek için bukadar çok ikramiye dağıtır mıydı? Devlet baba 27 milyarlık bütçesine yılda 60 - 70 milyon lira kumar geliri sağlamak için koskoca bir genel müdürlük kurarak, piyangoculuk yapar mıydı? Ömürlerinde bir kere futbol maçına gitmemiş vatandaşlarımız, cumartesi ve pazar akşamları o günkü maçların sonuçlarını ilan eden mağazaların önlerinde toplanırlar mıydı?

Mutluluk için...

Üzülerek belirtmeye mecburuz ki, psiko - sosyal araştırmalara göre insanlar, normal yollarla mutlu olmak umutlarını yitirdikleri oranda içki, kumar, ve sefahate düşmektedir. Bilgisinin ve emeğinin karşılığını alamayan insanların tek ümidi, gözleri bağlı, talih perisine bağlanmaktadır. Yurdumuz olağanüstü şans fırtınalarının ortalığı kasıp kavurduğu bir çöl manzarası görüntüsünde olup, 10 yıl önce 1000 liraya satınalınan bir arsanın bugün 230 bin liraya satıldığını, bankaya yatırılan 200 liralık mevduata 100 bin lira ikramiye çıktığını gören umutsuz kişiler kendilerinin de böyle bir volj vurabileceklerini düşünerek milli kumar salgınına katılmaktadırlar.

Yakışıklı bir gencin milyoner bir işadamına damat olmak ihtimali, diploma alarak güç bela hayatını kazanmak şansından fazla olduğu için sokaklarımızı uzun saçlı ve belgeli delikanlılar doldurmakta, her sokakta

Boş gevezeliğe yeter artık...

● Kabul edilebilir ki, Türkiye Sosyalizminin uzun bir geçmişi vardır. Ne var ki, gerek Cumhuriyet öncesi, ve gerek Cumhuriyet sonrası devirlerde emperyalist ve faşist baskılar nedeniyle, siyasi eyleme geçememiş sadece kimi yerde küçük grupların gizli toplantılarına, kimi yerde bireysel çıkışlara (genellikle sanatçıların) ve kimi yerde de salon gevezeliklerine inhisar etmiştir. 27 Mayıs ve getirdiği daha çağdaş anlamda Anayasası sayesinde uzun yılların gizli potansiyeli, daha ziyade sanatçısıyla, salt kuru hümanizmayı, popülizmi sosyalizm sayan bürokrat aydınıyla, aristokrasinin üst kademelerinden gelmiş salon sosyalisti ve bunlar arasında kaybolmaya mahkum küçük bir azınlığı bilinçli, yarı bilinçli işçi liderleriyle siyasi eyleme girmiş, ancak geniş araştırma ve tahlillerden yoksun başlayan her hareket gibi, kısa zamanda tesir sahasını yitirmiştir.

Şu bir gerçektir ki, faşist kanunların ve kasten geri bırakılmaların nedeniyle sınıf bilincine erişememiş Türk işçi sınıfı, kendi sınıfının ideolojisini öğrenmek için gerçekten bu ideolojiyi benimsemiş aydınların eğitimine muhtaçtır. Ancak şu anda aydınlar «strateji tartışması» adı altında birbirleriyle hesaplaşmaktadırlar. Bu kısır çekişmenin zararı nelere mal oluyor, söylemeye hacet yok. Oysa yapılacak iş, hep beraber oturup halen Türkiye'nin içinde bulunduğu sosyo - ekonomik koşulların tahlillerini yapıp ona göre bir «devrim stratejisi» tayin etmek, bu yoldan işçi sınıfını da eylem içinde eğitip pişirerek, onun siyasal örgütü önderliğinde hedefe gitmektir.

Tartışmalar olmasın, demiyoruz, olacaktır. Doğruların tayini elbette kolay değildir. Ancak hazır elbise gibi strateji bulup, tahlilleri bu stratejiyi haklı kılacak biçime zorlamak, bizi genellikle abartıya, giderek yalana sürükler. Bunun da bilim öğretisiyle ne denli bağdaşacağı malum.

Önce tahlil, sonra ona göre strateji tayini. Bütün sosyalistlerin kısa zamanda kişisel mücadelelere yer vermeden başarmaya zorunlu oldukları şey bu. Yoksa kimse, işçinin hiçbir şeyden haber olmaksızın, o hiç bir şey öğrenmeksizin, o'na hiç bir şey vermeksizin boş teorik ve kişisel çatışmalarla, o'nun ideolojisini piç etme hakkına sahip değildir. Hele önüne gelene benim gibi düşünmüyor diye «oportunist» demiye hiç hakkı yok. Madem ki ortada bazı eksiklere rağmen marksizmden esinlenen programı ile bir parti var. Yapılacak iş kısa zamanda bu örgütü eski hatalarla dolu biçiminden kurtarıp gerçekten işçi sınıfının ideolojisini benimsemiş bir hüviyete sokup sağlıklı bir strateji peşinde toptan eyleme girmektir. Ne PDM züppeliği ve onun içinde yer alan bürokrat kafalı sol kemalistlik ve cuntacılık, ve ne de falanca ülke koşullarınca uygulanmış strateji kalıpları, devrimciliktir. Hele gerçek devrimciliğin adını pisletmeye çalışan Sosyal Demokratlar hiç değil. Bunlar şimdilik az gelişmişlik ortamında (kafaca) bir şeyler yutturmaya çalışmaktalar. Yarın, öbürgün asıl şamarı gerçek devrimin gerçek sahibi işçiden yiyecekler. Aklımızı başımıza toplayalım.

Ercan SARIHAN
(Emirgan - İstanbul)

Zamlar ve Küp hikayesi

● AP hükümetinin seçim sonrası ilk büyük icraatı, hem bütçe deliğini kapatmak, hem de kendisini iktidara getiren seçmen kütlelerine bir şükran nişanesi olarak tekel maddelerine zam yapmak oldu. Onbeş seneden beri, bazı seneler de iki defa olmak üzere, **«bütçe açığını kapatmak zorundayız,»** gerekçesiyle çoğu dar gelirli kütlelerin ceplerine vurulan bu darbe, hiç de hoş tesir bırakmamıştır. Esasında bundan tabii birşey yoktur. Halk, kendinden yana olmıyan mütegallibe - toprak ağası ve burjuvaziyi temsil edenlerin partilerine oy verdiği ve kendi sınıf bilincine ermediği müddetçe birbirini takibeden bu zamların altında ezilmekten kurtulamıyacaktır.

Ama bu nereye kadar devam eder? İşte bu soru insanın aklına hocanın bir hikayesini getiriyor: **«Hocam demişler, kırk küpü üst üste koyarsak ne olur?»** Hoca merhum gülmüş, **«Alttaki küp kırılınca seyreyle sen gümbürtüyü»,** demiş. Hocanın bu hikayesini düşündükçe, **«zam yok ayarlama var»,** diyenler, biriken potansiyelin patlaması halinde çıkan gümbürtü herhalde hocanın hikayesindeki kırılan küpün üzerinden düşen küplerin gümbürtüsünden biraz farklı olacağını anlarlar. Ama, vakit geç mi olur onu bilemem.

Nebil SEZER
(Şehremini - İstanbul)

İşte gazete sayfalarında havadan para kazanma arzusunu kamçılayan, proleterleri dahi küçük burjuva tutkularıyla şartlandıran ilanlardan bazıları...

kumar oynanan kahvehane ve kulüp sayısı ikramiye dağıtan banka şubeleriyle rekabet etmektedir.

Bir terslik ki...

Vergi beyannamelerinin Hesap Uzmanlarınca incelenmek ihtimali %3 oranında olduğuna göre, namuslu işadamlarından ancak 100 kişi de 3 kişi vergi konusunda titizlik ederken 97 kişi rahat uykularını uyumaktadırlar.

Son yıllarda tasfiye edilen 7 milli bankayı 400 milyon lira zarara sokan ve bu zararların 265 milyon lirasını merkez bankasına ödeten yöneticiler ellerini kollarını sallayarak gezerlerken ve sadece Ziraat Bankasının 60 mutlu firma üzerindeki 210 milyon liralık alacakları takip ve tahsil edilmezken zavallı bir banka veznedarı 150 liralık kasa açığından dolayı mahkum edilerek hamamın namusu temizlenmektedir.

Bitmeyen kumar

İşveren sendikaları 19 liralık asgari işçi ücretine karşı çıkarlarken Devlet parasıyla kurulan bir bankanın işlettiği resmi bir kumarhanede göbekleri açık genç kızlara günde 300-500 lira kumar bahşişi dağıtılmaktadır...

Sabahları gözlerimizi açarken başlayan ikramiye reklamları radyoların oparlörlerinden, **«bu çekilişte isabet şansı %80, vatandaşlara servet ve mutluluk dağıtan bankamızın yeni bir sürprizi...»** gibi umut verici vaitlerle bangır bangır haykırırken, propaganda kürsülerindeki politikacıların:

«Partimiz vatandaşlarımızı 4 yıl daha mutlu etmeye kararlıdır. Bizler sandıktan çıkarsak, bakınız neler göreceksiniz... İlk üç ayda yapacağımız işler, 6 ay sonra yapacağımız işler...» diye bağırmalarına hiç şaşmamalıyız.

Spor'da da milyonlarla oynanıyor!

Aşağıdaki yazıyı da, haftalık «REKLAM» Gazetesi'nden iktibas ediyoruz. Kumar ve spor - toto faaliyeti bir yana, sporun da nasıl asıl amacından uzaklaşıp bir sanayi haline geldiğini bu yazı açıkça ortaya koymaktadır:

«Futbol, memleketimizde yıllık cirosu en büyük sanayi kollarından biri haline gelmiştir. Futbol yüzünden her hafta memleketimizde büyük çapta bir ekonomik hareket doğmaktadır..

«Şimdi Türkiye'nin 67 vilayetinden 47'sinde ve 10 kazasında Türkiye liglerine katılan tam 88 takım bulunmaktadır.

«Bu takımlardan 44'ü her hafta takriben 20.000 kilometrelik yol katederek, maç yapmak üzere diğer bir şehre gitmektedir. Bazen bu seyahatler Türkiye'nin hemen hemen bir baştan diğer başa geçilmesi kadar uzun olmaktadır.

«Deplasmana çıkan takımlarını yalnız bırakmak istemeyen yüzlerce, binlerce taraftar da otobüsler kiralayarak hususi trenler kaldırarak takımlarının peşinden maçın yapılacağı şehre akın etmektedir.

«Bu yolculuklar sırasında en rağbet edilen vasıta otobüstür.

«Ortalama bir hesapla hemen hemen her hafta 30.000 kişi 500 otobüs ile takımlarının peşinden gitmektedir. Beher otobüsün 200 bin lira değerinde olduğu kabul edilse, 100 milyon liralık bir milli servetin maçlar dolayısıyle hafta sonlarında harekete geçtiği söylenebilir.

«Maçlar dolayısıyle yer değiştiren 30.000 kişinin 10'ar lira yol parası ödediği düşünülse 300 bin liralık bir harcama ortaya çıkmaktadır.

«Bunların bazen gidilen şehrin uzaklığına göre otel parası ödemek zorunda da kaldıkları bilinmektedir. Ancak ikişer öğün yemek, sigara, meşrubat vs. için üstüste 30'ar lira harcadıkları düşünülse 900 bin liralık bir ekonomik hareket daha ortaya çıkmaktadır.

10.000 KİŞİ DE TRENLE GİDİYOR

«Yakın mesafelerdeki maçlar için her hafta 10.000 kişinin de trenle yola çıktığı tahmin edilmektedir. Bunların da 15 lira civarında bir masraf yaparak 150 bin lira harcadıkları hesaplanmaktadır.

«Ancak bütün bu rakamların, ihtiyatlı bir tahmin olduğu gerek otobüs, gerek yola çıkan taraftar sayısının bu rakamların çok üstünde olduğu söylenmektedir.

«Mesela sadece 18.2.1968 tarihinde oynanan Fenerbahçe Eskişehirspor maçı için 30.000 Eskişehirlinin İstanbul'a geldiği kati olarak tespit edilmiştir.

5 MİLYON LİRALIK TOTO OYNANIYOR

«Bütün bunların yanında her hafta 5 milyon liralık Spor - Toto oynandığı bilinmektedir. Her hafta Toto oynayanların sayısı ortalama 1,5 milyon kişidir. Yılda 40-42 hafta oynanan Toto, geçen mevsim 240 milyon liralık hasılat sağlamıştır.

HER HAFTA 2,5 MİLYON LİRAYA YAKIN MAÇA GİRİŞ ÜCRETİ ÖDENİYOR

«Türkiye'de oynanan maçları, her hafta 450 bin kişinin takip ettiği, bunların vasati 5'er lira ödedikleri düşünülürse 2 milyon 250 bin liralık maç bileti kesildiği tahmin edilmektedir.

«Futbolculara, antrenörlere ödenen paralar ve spor alanında yapılan diğer harcamalar hesaba katılırsa her hafta futbol yüzünden memleketimizde ihtiyatlı bir tahminle 10 milyon liralık bir ekonomik hareket doğduğu söylenmektedir.»

Doğu'da soygun var!

Yüksel FEYZİOĞLU

— Kars'tan yazıyor —

Doğudaki kıtlıktan köylünün en zararsız halde çıkması için, hükümet sözümona tedbir aldı. Bu tedbirden bir tanesi hayvan yemi sorunudur. Bu yemin temini için batıya başvurulacaktı. Fakat taşıma aracı konusu önemliydi. Bu vasıta elde edilir edilmez bu soruna çözümyolu bulunmuş olacak sanılıyordu. Bulundu da... D. D. Yolları'nın vagonları. Bu vagonların getirdiği ne kadar çok olursa olsun ihtiyacı karşılamazdı kuşkusuz. Ama gene de önemli bir tedbirdi. Ne var ki, vagonların ücreti pahalıydı. Bir karar alındı. Bir vagonun ücreti nerden gelirse gelsin, hayvan yemi dolduktan sonra on lira alınacaktı. Bu şekilde yoksul köylüler de yem getirme olanağına sahip olacaklar, yada gelen samanı ucuz alacaklardı. Hiç olmazsa sattığı bir hayvanına karşılık üçünü saklıyabileceklerdi. Meselenin görünür yüzü bu. Bunun için de herkes memnundu. Oysa meselenin bir de görünmeyen yüzü vardı ki, işte bu da her zaman olduğu gibi, zengini zengin etme politikasıydı. Çark gene zenginlerden yana döndü. Her zaman olduğu gibi. Devlet kredilerini de onlar alıyorlardı. Yani ellerinde paraları vardı. Hemen batıya koştular. Halkı bir iyicene soyma fırsatı doğmuştu. Hem de ne doğuş. Gittikleri yerlerde yüzlerce ton saman yığdılar. Samanı çok ucuza mal ettiler. Samanın kilosu 8-10 kuruşa mal oldu. 8-10 kuruşa mal oldu ya, Doğu'da yanına yanaşılmıyordu samanın. Kimin ağzını açıyorsan:

«Dinime imanıma 55 kuruştan aşağı versem zarar ederim,» diyorlardı.

Köylüler yalvarıyordu:

«Beycan, hiç değil 2 kuruş kır»

«Yok kardeşim ne anlamaz adamlarsınız. Bir saman için dinimizi imanımızı mı yakacağız. Dedik ya 55'den aşağı olsa zarardır. Almazsan alma. Almayan mı yok sanki. Dolu,» diyorlardı. Evet söyledikleri doğruydu. Birinden biri alırdı. Saklamaya çalışacağı malı aç öldürmezdi ya. Alacaktı. Hatta saman yüz kuruş bile olsa.

Köylü bir mal satıp üçünü saklamayı umut ederken bunun tam tersi oldu. Bir malın ilkbahara çıkabilmesi için hiç ot yemeyecek olsa 1500 kilo samana ihtiyaç vardı. Bu da 825 Türk lirası ediyordu. 825 liraya da üç mallarını zor satıyorlardı. Yani bir vagon saman getiren bir vagon hayvanı rahatlıkla doldurabiliyordu. Bir vagon samana iki vagon at ise dolabiliyordu.

Hayvan Satımı

Gene köylü malını götürsün batıda satsın, güya fazla para alsın diye, batıya giden hayvan vagonlarında yüzde elli indirim yapıldı. Köylüler hayvanlarını götürüp satabileceklerdi. Oysa bunun olanağı yoktu. Çünkü hiç kimsede bir vagonu dolduracak kadar satılacak mal yoktu. Bir vagon tutamıyacaktı. İşin acı yanı o zavallılara kooperatifçilik, birlik fikri de verilmemişti ki, kooperatif kurarak hayvanlarını götürüp pahalıya satsınlar. Ha az daha unutuyordum. Tarım Bakanlığı'nın kooperatifçiliği teşvik hakkında bir tamimi vardı. Vardı ama, kooperatifçiliği teşvik edenler, kuranlar da, eğer devlet bütçesinden yiyorlarsa, kıyılıyorlardı. Örnek vermek gerekirse, çok güzel örneğimiz de var. Geçen yıl Çayırlı Ortaokulu Öğretmeni H. B. Aydın 45 köyü kapsayan bir **«tüketim ve üretim maddeleri alım satım kooperatifi»** kurduğu için, ticari hayatın yönetimine köylüleri getirmeye çalışıyor gerekçesi ile bakanlık emrine alınmıştı. Durum bu olduktan sonra kooperatif fikrinin kendisi gökten zembille inip köylülerin beyinlerine girecek değildi.

Köylüler zorunlu olarak yok değerine tüccarlara satıyorlardı hayvanlarını. Hem de yalvarıyorlardı:

«Beycan sen bilirsin al benim bu malımı. Uşaklar evde açdır» diyorlardı:

«Kaça veriyorsun?» sorusuna da:

«Vicdanına beycan, ne verirsen ver. Elini vicdanına koy» diyorlardı. Satamam korkusu ile kendileri bir fiyat istiyemiyorlardı. Tüccarların kendileri fiyat verip kendileri pazarlık ediyor, kendileri de alıyordu. Mal sahibi malına karışamıyordu. Aldıkları malları yüzde elli indirimli batıya ulaştırıyor, gene oranın halkına pahalıya satıyorlardı. Yada Rus sınırına götürüp 430 kuruştan canlı kilosunu veriyorlardı.

Sonuç

Kredi yüzbinlerce lira olarak devletten alınıyordu. Ucuz ucuz samana veriliyor, saman satıcısı köylü soyuluyordu. Saman D.D. Yollarında ucuz bir fiyatla diğer köylülere ulaşıyor, onlara 55 kuruştan satılarak onlar da soyuluyordu. Tekrar onlardan hayvan ucuza alınıyor, batıya pahalıya satılıyordu. Yada Rusya'ya veriyorlardı. Rusya'ya veremediklerini İran'a kaçak geçiriyorlardı. Kaçakçılık yaparak dönüp tekrar memleketi milleti kazıklıyorlardı. Onlar milyonlarının üzerine milyonlar eklerken halk tamam alamadığı kışlık ununa hayvan yemi olan kepeği katıp yiyordu. Yada sadece arpa unundan yapılmış arpa ekmeği yemek zorundaydılar. Bu dümenleri devlet de biliyordu, hükümet de herkes de... Zıtların en hızlı savaşıydı bu işte. Ve bir düzenin çürümesi bu kadar olurdu işte.

Güney Vietnam'da işkence

VİETNAM ZINDANLARINDAN BİRİ
— İşte Amerika'nın diktiği hürriyet anıtı —

Bir yazımızda Amerikan ordusunun Vietnam'da işlediği cinayetleri anlattık. Şimdi de Amerikan uydusu Güney Vietnam hükümetinin terör rejimini, halk arasında yarattığı dehşeti yazacağız ve korkunç zindanlarından örnekler vereceğiz:

Güney Vietnam halkının bağımsızlık, özgürlük ve ulusal birlik dileklerini ezmek için son 15 yıldır, yüzbinlerce Güney Vietnamlı öldürülmüş, alil bırakılmış ve yüzbinlerce vatansever de yasa dışı hapse atılmıştır. Köylerden tutun da, büyük merkezlere varıncaya kadar her yerde kamplar kurulmuştur.

Politik suçluların çoğunluğu mahkemeye, çıkarılmadan, senelerce hapiste tutulmaktadır. Zindanlar öylesine kalabalıktır ki, hücrelerde adam başına oturacak değil, sadece ayakta duracak yer vardır. Güney Vietnam uşak hükümetinin milletvekillerinden biri Saygon'da Ulusal Meclis'te yaptığı bir konuşmada: «150 mahpusa 54 metrekare yer olduğunu, yani bir metre kareye 3 mahpus sığdırıldığını» **açıklamıştır.**

Kod ismi P. 42 olan gizli bir zindan, Saygon Hayvanat Bahçesi'nin içinde, yer altında inşa edilmiştir. Zindandan çeşitli yeraltı tünelleri, hücreleri kaplan, panter, aslan gibi yırtıcı ve vahşi hayvanların bulunduğu kısımlara bağlamaktadır. Siyasi mahkumların bu hayvanlara yem edildiği hayal mahsulu hikaye değil, fakat KORKUNÇ bir gerçektir.

Saygon'da yayınlanan «Saigon Mai» **Gazetesi; Hue şehrinde 9 hücreli bir hapishane yapıldığı ve bunun çok gizli tutulmasının nedenlerini inceleyen bir yazı basmıştır. Burada siyasi mahkumlar, her zaman diz boyu suda yaşamaktadırlar.**

Güney Vietnam'da siyasi mahpuslara yapılan işkenceler, orta çağ engizisyonuna taş çıkartacak niteliktedir. Mahpusun yumruk, sopa, cop, dipçik ve demirle dövülmesi gündelik olaylardandır. Mahpuslar duvara iri çivilerle çivilenerek çarmıh gibi gerilmekte... Mahpusların el ve ayak tırnaklarına çiviler sokulmakta... Başlarına demir çember geçirip, bu çember mahpusun gözleri yuvalarından dışarı fırlayıncaya dek sıkıştırılmaktadır.... Ateşte kor haline gelmiş iri cımbızlarla mahpusun vücudundan ve organlarından et parçaları koparılmaktadır... Avuç içleri ve tabanları patlatılmakta sonra bu çatlaklara petrolde ıslatılmış paçavralar yapıştırılmaktadır... Kulak, burun ve cinsi organlarına bağlanan elektrik tellerinden elektrik akımları geçirilmektedir... Kadınların en mahrem yerlerine demir şişler sokulmakta ve hemen hepsi zindana atıldıkları zaman gardiyanlar tarafından tecavüze uğramaktadır.

Zindanlarda mahpusa verilen yemek, «Dachau» **ve** «Aushwich» **temerküz kampalarında verilen gıda miktarını aratacak kadar azdır. Avuç içi kadar haşlanmış pirinç (çoğu defa bu pirinç doğru dürüst pişirilmemiştir, ve taş gibi serttir) ve minicik bir parça kokmuş balık... Günde her mahpusun sadece üçte bir litre içme suyuna hakkı vardır. Bu su çoğu mahkumların tifodan ölmesine sebebiyet vermektedir. Hapiste ilaç yoktur. Hiçbir mahpus doktor veya revir yüzü görmez.**

Siyasi mahkumlar aileleriyle mektuplaşamazlar, ziyaretci yasaktır. Ve bütün bunların dışında mahpuslar her gün Amerikalı CIA ajanları tarafından yetiştirilmiş Güney Vietnamlılar tarafından «anti-komünist» **bir tutuma varmaları için** «beyin yıkamaya» **tabi tutulur.**

Zindan işkenceleri, ve beyin yıkamalarından başka, Amerikalıların emriyle Güney Vietnam Hükümeti bir de «toptan temizlik» **ameliyelerine girişmektedir. Örnekler: 20. Haziran, 1958'de Phu Loi temerküz kampının 6000 mahpusu tümden zehirlenerek öldürülmüştür. Cinayet Amerikalılar tarafından yetiştirilmiş ve onların güven adamı Ho Van Tan'in emriyle işlenmiştir;**

Amerikan Basınının Yüzkarası Marifetleri

KUKLA FORMOZA LİDERİ ÇAN KAY ŞEK
— Amerikan gazetelerine rüşvetle övgü yazdırıyor —

Aşağıdaki yazı, Çirkin Amerikalı **adlı eseriyle bütün dünyada büyük yankılar uyandıran William Lederer'in,** «A Nation Of Sheep. **Koyun Sürüsü Millet» adıyla yayınlanmış ikinci kitabından alınmıştır. Amerikan ordusunda yarbay rütbesiyle, uzun yıllar basın danışmanlığı yapmış olan W. Lederer, ABD. Uzakdoğu Orduları Başkomutanlığında emir subayı olarak da çalışmıştır. Yazı, Amerikan basınının nasıl «sarı gazetecilik» yaptığını ve Amerikan emperyalizminin insanlık dışı saldırılarına nasıl yardımcı olduğunu, örneklerle ortaya koymaktadır.**

Yıllar öncesi, Hindiçini savaşı sıralarında, gerek gazete fotoğrafçılığı gerek muhabirlik alanlarında, çok ünlü iki Amerikan gazetecisi, bir belge filmi hazırlamak istemişler. di. Bir tercüman tuttuktan sonra; kuzey Saygon'dan, köy bölgelerine uzayan geziler yaptılar. Mahalli yöneticilerle, yaşlı, genç bir yığın Vietnam'lıyla konuşup, sorular sordular. Belge filmi, gerçekten etkileyici derecede başarılı bir film olarak, Amerika ve Kanada'daki televizyon istasyonlarında geniş ilgi topladı. Doğrusunu söylemeliyim ki, daha ilk gördüğüm zaman bu filmi pek inandırıcı ve benzersiz bir belge olarak nitelemiştim. Söz konusu film, Amerikan gazetecilerinden birini, bir kulübe içinde, Vietnamlı bir köy muhtarı ve tercümanla oturur gösteren bir bölümle başlıyordu.

Amerikalı gazeteci, **«Mahsul nasıl?»** gibi sorular sıralamaktaydı. **«Mahsul'un nasıl olduğu»** sorusunu Vietnam diline çeviren tercüman sözünü bitirince, köy muhtarı; başını kaldırıp, havaya baktıktan sonra, **«mahsulun çok kötü olduğunu ve köylülerin büyük bir endişe içinde bulunduğunu»** söylüyordu. Siyasal sorunlarla o zamanlar Vietnam'da bulunan Fransızlarla olan ilişkileri konusunda bir fikir edinmek için, çeşitli sorular sordu, Amerikalı gazeteciler. Bu soru sorma sırasında, tercüman sözleri yavaşça Vietnam diline çeviriyor ve bu denli sorulara alışkın olmadığı görülen muhtar ise, başını büküyor, havaya bakıyor, bir kaç dakika düşünüyor ve çekine çekine cevabını veriyordu. Muhtarın hemen ardından, tercüman, kusursuz bir ingilizceyle: **«köyde işlerin kötü gittiğini ve herkesin huzursuzluk içinde bulunduğunu ve bölgede komünizme elverişli bir ortam belirdiğini»** anlatan muhtarın sözlerini, aktarıyordu.

Be'ge Fi'minin içyüzü

Bu film, Washington'daki resmi görevlilere gösterildiği zaman, konuşmaları çeviriyle görevli Vietnamlı tercümanın ifade ve izahılarında pek yetenekli olduğunu hayranlıkla belirten Dışişleri ve Savunma Bakanlığı ilgilileri, maaş bordrolarına, böyle seçkin eğitimli ve kültürlü kişilerin adlarını geçiren bir Amerikan elçiliğinin dirayetine değinen, övgü dolu yorumlarda bulundular. Bu film az sonra, Vietnam'a yollanacak Amerikan askerlerine bir resmi eğitim filmi olarak gösterilmeye başlandığı gibi, yeterli bir yabancı tercümanın niteliklerini izah bakımından da bir kaynak olarak, herkese sağlık verildi. Aylarca sonra, Amerika'ya gelen Güney Vietnamlı bir görevli bu filmi görmeye çağrıldığı bir askeri gösteri esnasında, seyrettikçe yüzünün hatları allak bullak olarak ve kızgınlıktan titremeye başlıyarak filmin ortasında **«Bu büyük bir rezalettir»** diye bağırmaya başladı. Herkes, şaşkınlıktan donakalmıştı. Vietnamlı, davetli, **«Filmde, Amerikalıların sorduğu sorularla, tercümanın köy muhtarına söyledikleri arasında hiç bir ilgi olmadığını»** söyledi. Ortalık fena halde karışmıştı. Tercümanın, çoğunlukla yaşlı muhtarın sözlerini ters anlamda aktardığı ve Amerikalıların soruları yerine başka sözler sıkıştırdığı ortaya çıktı. Böylece, örneğin; tercüman sanki çevirirmiş gibi davranarak; **«Bana bak ihtiyar»** diyordu. **«Ben ne dersem onu yap yoksa başın fena halde derde girer. Ben sustuğum zaman, havaya bakmanı, biraz düşünmeni ve Vietnamca birden ona kadar sayı saymanı istiyorum.»** Oysa bizim gazetecilere dönen tercüman, kendi uydurduğu sözlerle, bölgedeki şartlardan (!) söz açıyor ve **«halkın komünizme kaydığını»** anlatıyordu. Sonuç nereye varmıştı.?

Dünyanın ünlü haber kaynaklarından Amerikan Associated Press ajansı, Batista'nın kaçışından bir gece önce, **«asi gerillacı Castro kuvvetlerinin Havana kuşatmasının, Batista'nın üstün**

savaş ve silah gücüyle yokedildiğini» ve **«Batistacıların, asi güçleri Santa Clara bölgesince çevrilip, onları Las Villas dolaylarına çekilmek zorunda bıraktığını»** bütün dünya gazetelerine bildirmişti. Oysa, o sırada zalim Batista, kaçma hazırlığı yapmaktaydı ve savaş Fidel Castro tarafından kazanılmıştı. Associated Press'in yanlışlık yapması bizce, epeydir bir sürpriz sayılmıyordu Küba'dan savaşla ilgili olarak verilen haberlerin genellikle, birbirini tutmadığı ve yanlışlıklarla dolu olduğu biliniyordu zaten. Bizi aldatan basınımızın Havana'daki bir çok muhabiri, Batista'dan önemli miktarlarda rüşvet almaktaydı. Bir başka deyimle, gazetecilerimizin çoğunluğu, Batista tarafından maaşa bağlanmıştı. Bu günlerde özellikle Güney Amerika'dan ve Karayip adaları uluslarından, kötü yönetim, çalma, çırpma ve diktatörlükle ilişkin haberler duyuyoruz. Bu haberlerle ilgili gerçekleri komünistlerin nasıl istismar ettiği de bilinen bir ayrı gerçek. Kötü sürprizler bir gecede oluşan ortaya çıkan şeyler değildir. Gelişmeleri yılları; uzun dönemleri kapsamaktadır. Böyle olduğu halde neden bütün olup bitenlerden, daima son patlama anında bilgi edinebiliyoruz. Önceden belirttiğim gibi, bunun önemli nedenlerinden biri de, basının çeşitli organlarının, yabacı ülke hükümetlerice rüşvete bağlanmasıyla ilgilidir.

Cinsi Değişik Rüşvet

Bunu bir başka örnekle şöylece açıklıyorum: Bir süre önce, ünlü Reader's Digest Dergisi'ne, Formoza'dan çok tanınmış bir yazarımız tarafından yazılmış siyasi bir makale yollanmıştı. Editörler, bu yazıyı gözden geçirmem için bana yolladılar. Yazı-

zindanları

20 Haziran 1960'da Kien Phong zindanının 52 mahpusu, Mekong deltasında kafaları kesilerek nehre atılmıştır.

31 Aralık 1968'de Bayan Le Thi Rieng ve Tran Van Kieu adındaki iki lider ve çok sayıda siyasi mahkum, hapishane arabalarında Saygon'da Hong-Bang caddesi'ne getirilmiş ve yolda makineli ile öldürülmüştür.

Bu sene mart ayında Amerikan askerleri Poulo Condor'da 800 Güney Vietnamlı mahpusu makineli tüfek ateşine tutarak öldürmüşlerdir.

Gene bu sene Haziran'ın 19. da Tay Nihn Şehrindeki zindanda 100 mahpus toptan öldürülmüştür.

Saygon rejimini, vatanseverleri yoketmek için para, malzeme ve terör eksperleriyle besleyen Amerikan ordusunun işlediği vahşetler ise, artık saklanamıyacak hale gelmiştir. Ve tanrının günü dünya basın ve televizyonunda yeralmaktadır.

Hatta uşak rejimin bazı Kongre üyeleri bile, yaptıkları «zindan ve hapishane» turundan sonra Güney Vietnam'daki zindan rejiminin «yasa ve ahlak dışı» olduğunu söylemek zorunda kalmışlardır.

Amerikan Emperyalistleri ve onların uşaklarının işledikleri cinayetleri dünya kamu oyuna duyurma Komitesi 16 Eylül 1969'da bir bildiri yayınlamıştır. Biz yukarda verdiğimiz bilgileri genellikle bu bildiriye dayanarak yazdık. Bildirinin tamamını okuduktan sonra günlerce yemeden içmeden kesilmek işten bile değil.

Amerika Vietnam'dan defolup gidinceye kadar daha çok vatanseverin kanına girilecek, çok insan, insanlık dışı bir yaşama mahkum olacaktır.

Selma ASHWORTH

yı incelediğim zaman, her bölümünü, tepeden tırnağa, eksik ve şişirme bilgilerle donatılmış buldum ve çok tecrübeli bir basın kurdunun, bu şaşırtıcı yanlışlıkları nasıl yapabildiğini aklım almadı. Bölge ile hiç bir ön bilgisi ve tecrübesi olmayan bu yazarın Çan Kay Şek'in ülkesine gitmesi de ayrı bir şaşkınlık konusuydu. Merak ötesi bir duyguyla, sözü geçen yazarın bu yanlışlıkları üzerinde durdum ve uzun bir araştırmadan sonra ürkütücü gerçeği ortaya çıkardım:

Çan Kay Şek'in New York'ta bulunan Halk Münasebetleri Servisi uzmanlarından biri, bu yazarla ilişki kurarak, kendisine yüksek tirajlı bir dergi ile, şimdilik bir deneme mahiyetinde bir bağlantıyı gerçekleştirebildiği takdirde, yaptırılması düşünülen bir Formoza - New York yolculuğunun bütün masraflarının karşılanacağını, fısıldamıştı. Böylece Çan Kay Şek'in propaganda bakanlığı, bu yazara, gereken bütün **«imkanları»** sağlıyarak yardımcı olmuştur. Sıcak bir ağırlanma yanısıra, bir yığın tercüman ve devlet aracı, yazarın emrine amade tutulmuştu Bu olayı açıkça tanımlamak gerekirse; Amerika'nın Çan Kay Şek'e verdiği yardım parası, Amerikanın kendisine çevrilmiş bir propaganda aracı olarak kullanılmıştır, demek gerekecektir. Yabancı bir ülkenin sağladığı bu denli yüksek masraflı ve maksatlı bir geziye çıkan kişiye gazeteci de olsa, gizli emniyet sözlüğündeki **«ajan»** deyimini yakıştırmak mübalağa sayılmamalıdır.

Benzer olaylar

Bu olayın benzerlerine gelince; Çan Kay Şek'in bizim paramızla, Amerikan gazetelerinin bazılarına sipariş verdiği bir yığın yazı yayınlanmıştır veya yayınlanmaya devam etmektedir. Amerikan yazarlarını ve gazetecilerini dolaylı veya doğrudan doğruya, cinsi değişik rüşvetlere bağlıyan devletin yalnız Çan Kay Şek Çin'i olmadığını belirtmeliyim. Bu cinsi çeşitli rüşvet konusu için, harekete girişmenin basit bir kuralı var. Propagandanın veya yazılmasından yarar umulan bir olayın belirdiği an çark döndürülmeye başladı demektir. Bir kaç yıl önce, Kongo'ya gitmek üzere, uçan bir uçağa, Belçika hükümetinin **«misafiri»** olan bir yığın Amerikan gazetecisi dolmuştu. Gazeteciler tarafından **«büyük bir incelik»** ve **«Büyük bir ilgiyle»** deyimlenen yolculuk sonunda, Belçikalıların Kongo'daki yönetimi için yazılan yazılar, Kongoluların acı dramını karnaval havasında yansıttı. Geniş bilgi ve tecrübelerime dayanarak tekrarlıyayım ki; bu denli özel geziler düzenliyerek, gazeteci avlamayı ve methiye düzdürmeyi, bir çok devlet huy haline getirmiştir. Bir devletin özel misafiri niteliğiyle VIP (Çok Önemli Kişi) muamelesi gören bir yazar (ki özellikle henüz az tanınmış bir muhabir) doğal şartlar içinde yapılmasına imkan olmayan bir lüks geziye çıktığı zaman, yazılması gereken gerçekler yerine, propagandayı yansıtmak durumunda kalmaktadır.

ÇEVİREN
Engin AŞKIN

BATISTA
— Rüşvet onu kurtaramadı —

DEVRİMDE DEVRİM YAPAN KÜBA DEVRİMCİLERİ
— Doğrudan doğruya sosyalist aşamaya geçtiler —

Doğrudan doğruya sosyalist aşamaya geçiş mümkün mü?

Yunus HAYDAR

Günümüzde en çok tartışılan konulardan biri, devrim için sosyal ortamın, elverişli koşulların önemi problemidir. Sosyalizme geçiş için mutlaka kapitalizmden geçmek şart mıdır? Devrim, «Ulusal devrim» ve «Sosyalist devrim» olarak iki aşamaya bölünmeli midir? Bu sorulara, dogmatizme kaçmadan, fakat marksist - leninist temel ilkeleri de asla ihmal etmeden sağlıklı cevap aramak devrimcinin başta gelen görevlerindendir. Aşağıdaki yazı, bu soruları, Küba ve Latin Amerika ortamına göre cevaplandırmaktadır.

Geleneksel kavramıyla devrim, feodal aşamadan kapitalist aşamaya, sonra da sosyalist aşamaya geçişi zorunlu kılar; sosyalizme geçiş için mutlaka kapitalizmden geçmenin şart olduğunu kabul eder. Oysa Üçüncü Dünyadaki devrim bu alanda yeni bir görüş getirdi. Bu, geri kalmışlık olarak kabul ettiği feodal aşamadan, kapitalist aşamaya geçmeden sosyalist aşamaya geçmenin mümkün olduğu görüşüdür. İkinci Dünya Savaşından sonraki dönemde Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki bütün devrimlerde bu böyle oldu. Bu dönemden önce Mogolistan da kapitalist aşamadan geçmeden, feodal aşamadan sosyalizme geçerek bu görüşün doğruluğunu ortaya koymuştu.

Son olarak da Küba Devrimi, birçok yönden gerikalmış bir ülkenin içinde bulunduğu durumdan sosyalist aşamaya geçebileceğini ispatladı. Küba Devriminin bu alandaki başarısı, geri kalmışlıktan kapitalist aşamaya, ondan da sosyalist aşamaya geçiş ve dönüşün zincirinin kesilmemesi gerektiği, bunun için de beklemenin zorunlu olduğu tezini savunan görüşlerin tümünü reddeden bir kanıttır.

Devrimin, ulusal devrim ve sosyalist devrim olmak üzere iki aşamaya bölünmesinin mümkün olduğunu öne süren bir görüş vardır. Fakat Üçüncü Dünyadaki ve özellikle Latin Amerika'daki devrimler, hem gerçekçilik yönünden, hem de pratik olarak bu gibi görüşlerin tutarsızlığını ortaya koymuştur. Bu devrimler siyasal, sosyal ve ekonomik alanlarda gerikalmış toplumlarda siyasal devrimle sosyal devrimin bağdaşması gerektiğini ispat etmiştir. Örneğin Küba Devrimi, devrimin bölünmesi görüşünü reddetmiş ve demiştir ki: **«Latin Amerika, ulusal ve sosyalist devrim olmak üzere iki devrime gebedir ve bunların birini bırakıp ötekini gerçekleştirebilmesi imkansızdır.»**

Devrimci teorisyenler arasında görüş ayrılığına yolaçan konulardan biri de, devrim için sosyal ortamın, elverişli koşulların önemi problemidir. Devrimi yapmak için ortamın ve koşulların hazırlanmasını mı bekleyeceğiz, yoksa devrimin gerçekleşmesini mümkün kılan elverişli ortamı yaratacak olan bizler miyiz?

Bu problemle Küba Devrimi de karşılaştı, dünyanın çeşitli bölgelerindeki devrimler de genellikle karşılaştılar. Birçok devrimler, gerçekleşmesi için elverişli ortamın henüz doğmamış olması yüzünden sendeleyip düştüler. Fakat gerçekleşmesi için elverişli ortamın doğmasından önce patlayıp başarıya ulaşan devrimler de vardır. Bu bizzat devrimcilerin iradesine bağlıdır. Küba Devrimi bu problem karşısında şöyle diyor:

«Devrimcilerin yeteneğidir ortamı ve koşulları yaratan... Ve Latin Amerika'da ortam ve koşullar silahlı savaşla yaratılabilir ancak.»

Castro şöyle diyor: **«Devrimcinin görevi devrimi yaratmaktır. Devrimci, devrim yolunun kendiliğinden açılacağı yada bir mucize olarak sömürücü düzenlerin kendiliğinden ortadan kalkacağı günleri bekleyemez. Çünkü bu günler kendiliğinden hiçbir zaman gelmeyecektir.»**

Castro'ya göre birçok ülkelerde devrimin doğuşunu geciktiren etken, ortam ve koşulların bulunmayışı değil, belli bir savaş metodunun benimsenmesidir. Bunun içindir ki, Castro devrimlerde ana metot olarak silahlı savaşta ısrar ediyor.

Küba Devrimi ayrıca Küba'nın, bazı ısmarlama teorilerin ve görüşlerin kapsamına girmeyen sosyal ve ekonomik gerçekleriyle de karşılaştı. Ve buna pratik eyleme öncelik vererek, Küba'nın toplum yapısını gerçekçi bir açıdan inceleyerek çözümyolu buldu. Kübalıların devrimden önce örgütlü bir siyasi partileri yoktu. **«Parti devrimi yaratacağı yerde, devrim partiyi yarattı»** Devrim liderlerinin pratik eylem tecrübeleri de yoktu. Bunu, 1963 yılında **«Devrim»** Dergisinde yayınladığı bir yazıda Guevara şöyle itiraf ediyordu: **«Devrim liderleri sadece yüksek amaçlı bir grup savaşçıydı. Fakat onların pratik eylem konusunda bilgiye ihtiyaçları vardı.»**

Küba'da devrime öncülük yapacak bir işçi sınıfı da yoktu. Bundan ötürü devrim köylülere dayanıyordu. Guevara diyor ki: **«Biz önce kentlerde devrime başlayamayız. Devrimin dağlarda ve tarlalarda başlaması, oradan kentlere geçmesi gerekiyor.»** Bu, Çin'de uygulanan teorinin ta kendisidir. Çünkü Çin'de kullanılan slogan **«Çin Devrimi fabrikalardan değil, pirinç tarlalarından çıkar»** sloganıydı.

Küba Devrimi ve diğer devrimler bu konuda toplumlarının gerçeklerini kavradılar ve gerçekçi olarak incelediler. Bu gibi toplumlarda işçi sınıfı devrim yapmak gücünde değildir. Devrime öncülük yapabilecek kuvvet, tüm emekçi sınıflar arasında meydana gelecek bir ittifaktır. Bu ittifak Küba'da aydın, köylü, proleter ve öğrenci kitlelerini içermektedir. Küba Devrimi pratiğe öncelik veriyor. Ama bu, herhangi bir teorik kavramdan uzak bir pratik değil tabi... Küba Devriminin öncelik verdiği pratik, teoriyle içiçe olan ve teoriye uygun olan pratiktir.

ları ortaya koyar.»

Bunlar, Küba Devriminin devrimci eylem alanında teorik ve pratik olarak devrimciliğe katkıda bulunduğu bazı görüşlerdir. Böylece Küba Devrimi çağdaş devrimci tecrübelere yeni tecrübeler katmayı başarmış oldu.

(Bu yazı, Şam'da yayınlanan «Ceyş-el Şab» (Halk Ordusu) Dergisi'nin 29 Temmuz 1969 tarihli sayısında yayınlanmıştır)

— Süreyya BERFE ve İsmet ÖZEL —
«Canların kollarında parti pazubantları»

"Halkımızın değerlerini yaşatmak, yaymak, yüceltmek dileğindeyiz"

● **Böylece genel tavır ortaya çıkmış oluyor. Genç sanatçıların bir başkaldırısı söz konusu. Yakın bir zamanda bu başkaldırının «HALKIN DOSTLARI» adlı bir dergi çevresinde kümeleneceğini de biliyoruz. Şimdi sorunu biraz daha somutlayabilir miyiz? Kimlere karşıyız ve niçin karşıyız? Bunu daha somut bir biçimde ortaya koyabilir miyiz?**

Mert: Gerici sanat anlayışına karşı çıktığımızı bütün konuşmalarımızda belirttik. Kimlere karşı çıktığımız açık seçik ortadadır. Sosyal mücadele geniş boyutlara ulaştığı halde bunun gerisinde kalan herkese karşıyız. 1950 - 1960 arası duyarlıklarını hâlâ sürdürmek istedikleri için Edip Cansever, Turgut Uyar, Cemal Süreya, İlhan Berk ve benzeri şairler bugün gerici bir sanat anlayışını temsil eder hale geldiler. Fazıl Hüsnü Dağlarca v.s. gibi sözde toplumcu şiir yazanlar da bizim mücadele edeceğimiz yanlış bir toplumculuk anlayışını temsil ediyorlar. Sanırım soruya açık seçik bir karşılık verebildim.

Behramoğlu: İlk konuşmalarımda da belirttim. Sanat ileri adamı, ileri gerçekliği yansıtmak durumundadır. Kapalı, biçimci, pasifist bir şiir bu günü ifade edebilecek durumda olamaz artık.

Bir de güzellik sorunu var. Bizim bir şeyi güzel bulmamız, o şeyin ille de güzel oluşuna kanıt değildir. Güzellik anlayışı da bir şartlanma sorunudur. Dünün güzelliklerini alışkanlıklarımızla severiz. Ama alışkanlıklar bizi yabancılaşmaya götüren şeylerdir. Bu günün güzelliğini kavrayabilmek için geleceğe dönük bir kafaya sahip olmak gerekir.

Özel: Efendim, bizlerin iyi ve ilerici bir edebiyattan yana olduğumuz açıkça ortadadır. Giderek Türkiyemizde yalnızca iyi (yani belli bir edebi düzeyin üzerinde) edebiyatçının bile işlevi olamıyacağı görüşüne varıyorum. Karşı olduğumuz, dergileri doldurdukları için de başat gibi görünen şiir ve edebiyat anlayışının ilerici olmak bir yana iyi olma niteliğini de taşımadıkları kanısındayım. Çünkü artık bir şiire bakarken ne söylüyor? diye bakıyoruz. Ne güzel bir buluş! dediğimiz dönem çok gerilerde kalmıştır.

Karşımızda esasen iflas etmiş bir şiir vardır. Eğer böyle olmasaydı, bu şairler günü geçmiş fakat yine de iyi şairler olarak sayılabilirlerdi. Önce İkinci Yeni akımı adı verilen bir anlayış içinde ortaya çıkan, sonra da tek tek şiir evrenlerini kurmuş olan bu şairler, bir kent yalnızlığını, kentli bunalımını dile getirdiler denebilir. Ama şiirlerinin gereği olan kültürel temelleri atamadılar yada şiirlerini çürük, sudan temellere dayandırdılar. Tıkanıp kalmaları, büyük boyutlara ulaşamamaları bundandır.

Temellerinin çürük oluşu yüzünden Türkiye'de 1960 sonrası sosyal uyanışı başlayınca, bu şairler bu uyanışa ayak uydurmaya çalıştılar. Bir anlamda günah çıkarmaydı bu. Ama kısa zamanda, böyle bir şiiri kaldıramıyacak bir hafiflik içinde olduklarını gördüler.

Şimdi bizimle birlikte yeni bir tomurcuk patlamaktadır. Bizler devrimci bir mücadele içinde bulunmak şansına sahip oldu'k. Marksist felsefeyi öğrenme konusunda önemli olanaklar edindik. Böylece edebiyatımıza yeni bir soluk, taze bir hava getirmeye başladık.

Bizim şansımız yalnızca sosyalist oluşumuzdan ileri gelmiyor. *Bugünün insanı olmanın* avantajlarını kullanıyoruz. Şa'r artık yaşayan, dünyaya «müdahale» eden bir kimsedir. Ben kendi payıma günümün şiirini yazdığım için kıvanç duyuyorum. Hatta şiirimin bazı tohumlar bırakıp ölüp gideceği düşüncesi bana sevinç veriyor.

Bu yüzden bizim şiirimizi önceki toplumcu şairlerin şiirlerinden ayrı bir yerde düşünmek

Devrimci Tiyatrolar

Bizim gibi geri kalmış toplumları eğitebilecek önemli organlardan biridir tiyatrolar aslında. Günümüzde ise tiyatro, sadece burjuvanın malı olarak onlara çalışmakta ve sanatlarını onlara göstermektedir. Burjuva semtlerine kurulan, gişelerini dahi burjuvaya göre ayarlayan ve arada sırada da devrimcilik taslayan tiyatrolarımız bazen toplumsal ve devrimci(!) oyunlar oynayarak sömürücü sınıfa mensup seyircilerine tatlı dakikalar geçirmektedirler.

Devrimci eyleme katkıda bulunacak, emekçi sınıfı eğitmeyi kendisine amaç edinen tiyatrolar herşeyden önce amatör tiyatrolardır. Çünkü Seyircinin tiyatroya değil, tiyatronun seyirciye gitmesi fikrini gerçekleştiren örgüt bölgesel tiyatrolardır. Kişisel çıkarlar için emekçi sınıfına gidenler, emekçi sınıfını afyonla yıkamıştır bugüne değin. Burjuva politikacıları gibi gidip parlak nutuklar atmak, cafcafalı sözler etmek daima menfi sonuçlar doğurmuştur. Gidip işçi veya köylü kentine, gerçekleri gösteren meydan oyunları oynamak sonra da onlarla açık oturumsuz sohbet toplantıları yapmanın daha etkili olduğunu deneyler göstermiştir.

Devrimci bölgesel amatör tiyatrolar, şimdiye değin seyretme ihtiyacını karşılayamamış, herşeyde olduğu gibi bunda da üvey evlat muamelesi görmüş emekçi sınıfın *seyretme ihtiyacını karşılayarak* aynı zamanda ona devrimci bilinci vermelidir.

Ekonomik bunalımlar içinde olan ve seyretme ihtiyacını ancak 100 kuruşluk çadır tiyatrolarında çıplak karıları seyrederek gideren emekçi sınıfı, bunalımlarla dolu geçen yaşantısında kendisine gerçekten samimi bir şekilde uzatılan el olmazsa elbette uyanamıyacaktır.

Her bölgenin birçok sorunları vardır. Bilinçsiz köylü ve işçiye gidip bu sorunları ve kurtuluş çarelerini gösterir oyunlarını oynayarak, hem seyretme ihtiyacını giderecek ve hem de halkı eğitecektir sözünü ettiğimiz tiyatrolar.

Devrim İçin Hareket Tiyatrosu ile devrimci bir aşamayla ismini değiştiren ve geçenlerde İstanbulda Dostlar Tiyatrosunda, Teknik Üniversitede ve Silivri Köyünde devrimci oyunlar oynayarak halkın ilgisini kazanan *Tarsus Meydancılar Tiyatrosu* yukarda anlattığımız örnekleri en iyi uygulayan ve sesini Türkiye çapında duyuran iki amatör devrimci tiyatrodur.

Bu tiyatrolar, hiçbir şeyden çekinmeyerek mücadele ettiklerinden, devrimci görevlerini yerine getirdikleri gibi gerçekten halkı da bilinçlendirmektedirler. Örneğin, üreticilerin bu yıl Tarsusta yaptıkları «Sömürücü sınıfı ve yıllardır süregelen adaletsizliği protesto» mitinginde, köylülerin kendilerinde bu gücü bulmalarındaki en büyük pay Tarsus Meydancılar Tiyatrosunundur denilebilir. Çünkü birkaç yıl evvel tiyatro elemanları köylere kitaplar, gazeteler, dergiler götürerek köylüleri bilinçlendirmeyi denediler. Sonuç istenildiği gibi değildi. Oysa geçen yıldan beri, köylere devamlı oyunlar oynamaya gittiklerinde köylülerden daha yakın ilgi görmeye başladılar ve oyundan sonra yapılan konuşmalarda onların çeşitli sorularıyla karşılaştılar.

Anadoludaki vefakar ve cefakar devrimci arkadaşların uğraşları; amatör bir tiyatro örgütü etrafında toplanarak köylü ve işçi kentine, kendilerince hazırlanan, bölgelerinin sorunlarıyla gitmeleri olursa, daha etkili sonuçlar doğacaktır...

Hüseyin KIVANÇ

Yerköy - Sarıoğlan - Divriği - Aşkale - Karaurgan

Duyuyor musun gürültüsünü
Doğuya giden trenin
Çağrısını iniltisini yükünü
Kar Yağıyor gittiği yerlerde
Aç getirip ölü götüren
Boş gidip dolu gelen trenin

Evimizin penceresinden bakıyorduk
Ağaçlar yapraklı
Gökte
İnatçı bir yaz kalıntısı
Sen söyledin
Kayseri . Sıvas yolunun kapandığını

Bir şey yekindi kafamda
Hasrete benzeyen inançla örtülü
Meşin mi demir mi taş mı
İri bir mor diken
Kanlı

Onbeş santim olmuş
Doğduğum şehirde karın kalınlığı
Bitlis
Bu kadar uzak mı
Biz bu kadar uzak mıyız oralara
Meyve dalına uzak mı
Uzak mı tohum toprağa
Çocuk anaya
Şiir hayata
Ve hayat kavgayı kazanmaya uzak mı
Uzak mı bir gün
Karlar arasından
Dağlar ardından
Bütün dünyanın duyacağı Gökgürültüsün-
den
Halkın Şafağıyla beraber
Doğuşu Sosyalizmin
Biliyorum duyuyorsun
Acısını yumruğunun gücünü
Doğuya giden trenin

Süreyya BERFE

«Ve bir ateş, halkın ısındığı, yalnız halkın ısındığı»

gerekir. Çünkü biz toplumcu bir perspektif içinde, bugünün duyarlığını getiriyoruz. Türkiye bugün 30 yıl önceye göre, dünyaya çok daha açık. Sorunlar daha net, genç kuşaklar çok daha bilinçli.

Behramoğlu: 1940 toplumcuları bir bakıma kendi kişisel dünyalarına, yada küçük bir arkadaş çevresine kapanıp kalmışlardı. Çünkü Türkiye'nin nesnel koşulları bu yöndeydi. Bu bakımdan şiirlerinde bir cansızlık göze çarpar. Şiirlerinin soluğunu hayattan değil, «barış, özgürlük, eşitlik» gibi bazı evrensel kavramlardan alıyor gibidirler.

Oysa bizler oldukça geniş bir alanda devrimci mücadeleyi yürütebilme şansına sahibiz. Devrimci militanlar olarak halkla ilişkiler kurabildik. Şiirimizi daha geniş alanlara ulaştırabilmek bakımından önemli olanaklardır bunlar.

Berfe: Osman Arolat kimlere ve niçin karşı olduğumuzu daha somut biçimde belirtmemizi önerdi. Şiir güçleri tamamen tükendiği halde hâlâ garip bir inatla şiir yazanlara, hâlâ genç kuşaklar üzerinde etkili olmak isteyenlere karşıyız. Bunların kim olduklarını başta kendileri olmak üzere herkes biliyor.

Bu gün şiir yazan eski kuşak şairlerinin çoğu Anadolu insanını tanımaz. Halkın değerlerinden, onun devrimci mücadelesinden kopmuşlardır. Masalarının başına geçer şiirlerini yazarlar. Halk diye bir kaygıları yoktur. İçlerinde, eline Anadolu'ya gitmek fırsatı geçtiği halde gitmeyenler var. İstanbul'da kalmayı tercih ediyorlar. Bütün bu anlayışlara karşı mücadele edeceğiz. Halkın yaratıcı kaynaklarından uzaklaşmış bir şiir, yabancılaşmış bir şiirdir.

● 1950 - 1960 arası şairlerinin sizin üzerinizdeki etki derecesi nedir?

Behramoğlu: Biz şiire başladığımızda edebiyat alanında onların şiiri egemendi. İlk şiirlerimiz bu bakımdan daha çok kapalı bir nitelik taşır. Ama devrimci mücadeleyle birlikte Türkiye'nin koşulları değişti. Marksizm tabu olmaktan çıktı. Bunlar bizi savunduğumuz nitelikte bir şiir anlayışına yöneltti. Sonra Nazım Hikmet'in ve Ahmet Arif'in gün ışığına çıkan şiirleri görüşlerimizi doğruladı.

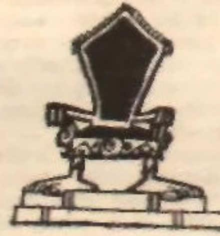
Eğer Türkiye'de 1960'dan sonra koşullar değişmeseydi, Marksist literatürü okumak olanağı bulmasaydık, Nazım Hikmet'in ve sonra da Ahmed Arif'in şiirleri gün ışığına çıkmasaydı, belki de bizler 1950-60 şiirinin bir uzantısı olurduk. Türkiye edebiyatına da yazık olurdu.

Zaten sorun da burada. O kuşağın şairleri koşullar değiştiği halde, hâlâ eski anlayışı sürdürmek istiyorlar. Ama aslında için için, başka bir şiir, bizim şiirlerimize benzeyen bir şiir yazmak istiyorlar. Bunun olanaksızlığını da bildiklerinden, eski anlayışlarında direnerek bir süre daha var olmak istiyorlar.

Mert: 1950-60 arası şairlerinden, kötü şiir yazmak dışında bir şey öğrendiğimi sanmıyorum. Biz şiir yazmaya başladığımızda, edebiyat alanında onlar egemendi. İster istemez onlardan etkilenmek zorundaydık. Arkadaşlar da belirtti, bu günün koşulları başkadır. Bizim asıl şiirimiz bu günün koşullarının ürünüdür.

● Öyleyse sonuç olarak HALKIN DOSTLARI dergisinde toplanacak olan arkadaşların amacı nedir? Bunu özetleyebilir miyiz?

Özel: HALKIN DOSTLARI dergisi emperyalizme ve tüm gericiliğe karşı bir kültür cephesi kurmak istiyor. Ülkemizde yürütülen devrimci kavganın edebiyat ve kültür alanındaki uzantısını ortaya koyacak bir hareketi başlatmış oluyoruz böylece. Edebiyat, müzik, tiyatro, resim, sinema ve öteki sanat ve kültür dallarında yürütülmek istenen devrimci mücadelenin bir toparlayıcısı olmaya çalışacağız. Türkiye halklarına yaraşan devrimci sesi bir vurucu güç haline sokmak zorundayız. Halkımızın değerlerini yaşatmak, yaymak, ileri götürmek, yüceltmek dileğindeyiz. Bu amacı benimseyen her devrimcinin saflarımızda yeri vardır.

Tan Oral sergi açtı

Karikatürist arkadaşımız Tan Oral hafta içerisinde Harbiye'de Yapı Endüstrisi Merkezinde «BURJUVALAR» adlı bir sergi açmıştır. Sergide burjuvaların çeşitli olaylar karşısında aldığı tutumlarını ve günlük yaşamlarını aktaran Oral, çizgisiyle burjuvaları yermektedir. Bir hafta açık kalacak olan sergi, tiyatro saatleri dışında gezilebilmektedir.

Sergide çok az sayıda «yürüyenler» karikatürü de bulunmaktadır. Tan Oral'ın önceki sergilerinde devamlı olarak ele aldığı toplumun dinamik unsuru yürüyenler karşısında burjuvaların tutumu da böylece ortaya konmaktadır.

Sağcı gazeteler Aybar adına sosyalistleri suçluyor!

Genel başkanlıktan çekildikten sonra partiyi tekrar ele geçirmek için çeşitli planlar kuran ve genel yönetim kurulundaki adamları vasıtasıyla, yeni genel başkan Mehmet Ali Aslan'ın iyi niyetli çıkışlarını baltalamaya çalışan Mehmet Ali Aybar, bir yandan da burjuva basınına kozlar vererek kendisine muhalif güçleri kanun dışına sürmeğe çabalamaktadır.

Kendisinin genel başkanlıktan çekilmesine yol açan genel yönetim kurulu toplantısında burjuva basınının Aybar'ı nasıl desteklediği, Aybar'a karşı olanları ise nasıl anayasa ve demokrasi düşmanı olmakla suçladığı malumdur.

Partinin kongreleri ilerledikçe ve alt kademelerde sağlıklı kadrolar ve delegasyonlar teşkil edildikçe, Aybar'ın tekrar partinin başına gelmesi ihtimalinin zayıfladığını gören sağcı gazeteler, yine Aybar'ın demeçlerinden, yararlanarak yoğun bir karalama kampanyasına girmişlerdir.

Geçen hafta iktidarın organı Son Havadis Gazetesi, «Demokrasimizi tehdit edenler - TİP'i ele geçirmek isteyen darbeciler kimlerdir? Arkalarında kim var?» başlıklı bir yazı serisine başlamıştır.

Yazı serisinin birinci bölümünde manşetten Aybar'ın resmi verildikten sonra şöyle denilmektedir.

«Türkiye'nin iç politikasında bir süredenberi düpedüz bir aldatmaca oyunu cereyan ediyor. İlericilik maskesi altında ve sosyalizm paravanı ardında gizlenmeye çalışan azılı ve aşırı solcu takımı memleketimizde bir proletarya diktatoryasını kurmak ve bunun yönetimini ele geçirmek çabası içindedirler.

«Türk kanunlarınca komünizm kanun dışıdır. T. Ceza Kanununun 141 ve 142 nci maddeleri bir sınıfın bir başka sınıf, ya da sınıflar üzerinde hükmetmesini yasak sayar. Buna teşebbüs edenler ceza görürler. Geriye doğru baktığımız zaman bu çeşit davranışlarından dolayı mahkûm edilmiş komünistleri hatırlarız. Şimdi bu komünizmden sabıkalılar Türk politikasını baskı altında tutmak ve kurulmuş bir siyasi partiyi, TİP'i ele geçirmek yolundan bir kavga içindeler. Sadece TİP'i değil, meşruiyet dışı bir hareketle devlet idaresini de ele geçirmek yolunda çalışmaktadırlar.

«TİP içindeki mücadeleye bir diyeceğimiz yok. Bu parti içi bir mücadeledir. Ancak TİP'e bu mücadele sonunda hakim olacak kişilerin ve bunların kafasındaki düşüncelerin demokrasimizin geleceği bakımından önemi vardır.

«TİP içindeki mücadelenin sebebi 'Türkiyede sosyalist bir parti seçimle iktidara gelebilir - gelemez' çekişmesidir bu. Gelebilir diyenler demokratik yola inananlar, bir sosyalist partinin Türkiye'de seçimle iktidara gelemeyeceği iddiasında olanlar seçime karşı bir alternatif arayanlardır. Bunun açıkçası bir darbeyle iktidara gelmek fikri bunlara hareket veriyor.

«1969 seçimlerinden bir süre önce başlayan TİP'deki ihtilafın ilk işareti Genel Başkan Aybar'ın, partisinin demokratik bir sosyalist parti olduğunu ve iktidara ancak seçimle gelebileceğini söylemesi ve tekrarlaması oldu. Ondan sonra bu konuyla yakından ilgililerin pek iyi bildikleri olaylar cereyan etti, parti bölündü, en sonunda da bugünkü duruma gelindi.

«Seçimlerden önce Milliyet gazetesinin genel yönetmeni Abdi İpekçi'nin parti liderleriyle yaptığı konuşmalar arasında TİP Genel Başkanıyla yapılan bu açıdan ilginç olmuştur.

«Yazarın sorduğu «Bazı sosyalist çevrelerde diyorlar ki, Türkiye'de sosyalist bir partinin oyla iktidara gelmesi hayaldir».

«... Bunun için başka alternatif aramak gerekir. Bu görüşler sizce haklı mı?»

«... Sonuç olarak efendim, bu gelişme sizce bugün gösterilen ümitsizlikleri doğrulamaz mı?»

«AYBAR sorulara kesinlikle cevap vermiştir:

«Doğrulamaz. Kaldı ki bizim istediğimiz yoldan başka yol yoktur. Yani sosyalist bir alternatif yoktur. Başka alternatifler pek çoktur. Ben darbe yapılamaz demiyorum. Yapılabilir darbe... Bir takım reformlar yapma, ya heveslenir o darbe yapanlar. O, olmaz demiyorum. Ama, sosyalizm olmaz.»

«Fikirlere derhal gelen soru şu olmuştur bu sözleri okuduktan sonra:

«Ya ne olur?..»

«İşte biz bu sorunun kesin cevabını, bu yazı serimizle kamu oyuna açıklayacağız. TİP'teki mücadelenin darbe taraftarları kimlerdir, hangi hazırlıklar içindedirler, bunları bir bir ortaya koyacağız.»

Ve Son Havadis, müteakip günlerde, düzmece polis raporlarından yararlanarak, Aybar'a muhalif kişiler hakkında iftiralar tefrikasına başlamıştır.

Aynı şekilde, büyük sermayenin ücretli organı Dünya Gazetesi'nde de 7 Aralık günü Mehmet Ali Aybar'ın verdiği ipuçlarıyla **«güler yüzlü sosyalizm»** adına parti içindeki sosyalistlere şu satırlarla saldırılmıştır.

«Türkiye İşçi Partisi'nin Genel Başkanı istifa etti, sosyalistler birbirine girdi.

«Çekoslovakya'yı istila eden İslav Komünizmini yeren, güler yüzlü sosyalizm tarafdarı olduğunu ilan eden sayın Mehmet Ali Aybar'a karşı çıkan görüş şudur:

«Çekoslovakya'yı istila eden İslav sosyalizmine, asık yüzlü sosyalizme, yani komünizme evet denilmektedir.

«Asık yüzlü sosyalizm iktidara, seçimle gelmek iddiasında değildir. Esasen buna ihtiyaç ta duymaz. Bu sistemin iktidar yolu, cesedler üzerinden geçer. Bunun için güler yüzlü sosyalizme karşıdır. Bunun içindir ki, iktidara normal yoldan geçen sosyalizm onların nazarında burjuva oyuncağından ibarettir.

«TİP'in hali, iddia edildiği gibi, bir fikir ayrılığının sonucu olamaz. Bu ayrılık, Roma toplantısından başlar.

«Nitekim, bu sosyalistlerimiz Rus mezalimini, Çin vahşetini protesto etmek cesaretini nefislerinde, kat'iyen bulamamışlardır.

«İtikatlarınca bilimsel sosyalizm, İslav dünya hakimiyetini tanımak anlamına gelmektedir.

«Viski bardağının verdiği mahmurluk içinde kendilerini iktidar sandalyesinde görenler, asık suratlı bir sosyalizm ile milletleri yumruk altında ezmek isterisine kapılmışlardır.

«Bu, bir eğilimdir. Zavallı bir eğilim. Ama, işin içyüzü bir bilinse insan hayretler içerisinde kalırdı.

«Dikkat edilsin, sosyalist geçinen bir adamın elindeki silahı, karşısındaki insanları hırsızlıkla, toplum düşmanlığı ile itham etmekten ibarettir. Çünkü kendisi ya hırsızdır veyahut da gayri meşru kazanç peşinde koşmak arzusunu bir türlü tatmin edememekten hastadır.

«Bu türlü mariz insanlar, toplum yararına iş görmekten çok, toplumu baltalamak isteyen bir karakterdedirler ve bağlı olduğu zannettiği fikirleri, aslında, fikir olmaktan çok uzaktır.

«Asık suratlı sosyalist, aynada kendini seyretmektedir. Karşısındaki insanın onun iğrenç yüzünün benzeri olacağına, ancak bu suratsız sosyalist inanır. Çünkü ruhu, cifeleşmiş bir bataklıktan da iğrenç bir nesnedir.

«Sayın Mehmet Ali Aybar, güler yüzlü sosyalizmini, Roma toplantısını red, Rusya ve Çin Türklerine karşı işlenen cinayetleri protesto etmemekle gölgelemişti ve şimdi bunun ıstırabını herhalde ta... içinde hissetmektedir.»

İki kere iki dalma dörttür!

Yabancı sermaye belası canavar bir ahtapot gibi kollarını en cazip, en ucuz, en bedava, en kârlı istismar sahalarına uzatmış, halkın kanını iliğini kurutuyor.

Memleketi gazoz, bira, limonata, aspirin fabrikalarıyla donattılar!

Bugün Türkiye'de bozuk bir düzen olduğunu, halkın sömürüldüğünü herkes biliyor. Bu 2 kere 2'nin 4 etmesi kadar açık bir gerçek.

Sadece soyguncu masonlar, yahudiler, beynelmilel kapitalist çetelere mensup haramiler bunu inkar ediyorlar.

Kerrat cedvelini müştereken kullanıyorlar diye İslamcılarla komünistleri birleşmiş göstermek... İşte mason aklı bu kadardır.

MEHMET ŞEVKET EYGİ
(Bugün . 3.12.1969)

Çetin'le İlhami ne buyururlar?

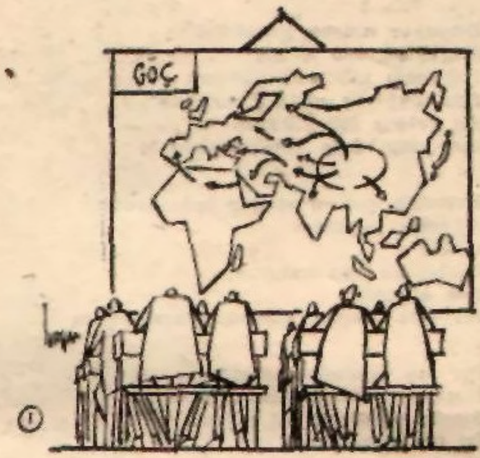
Kapitalist kalkınma yolunu seçmiş ülkelerin özellikle son yıllarda buldukları formül, sermayenin belirli kişilerin elinde toplanmasını, kartel ve tröstlere gidilmesini önleyici halka açık anonim şirketler kurmak olmuştur. Türkiye'de de bunların arasında Koç Holding, Deva, Türksan, OYAK, Hastaş gibi kuruluşlar yer almaktadır.

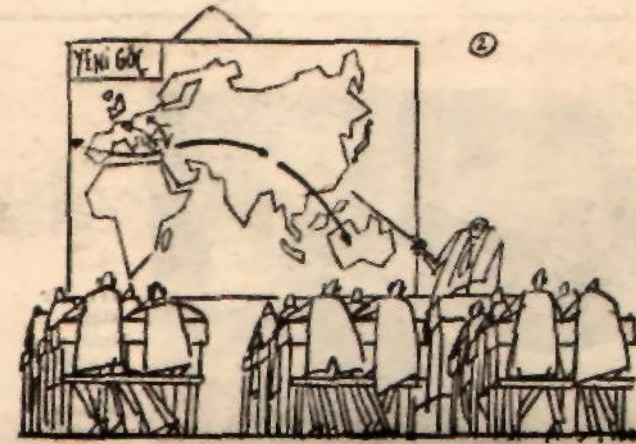
AKŞAM Gazetesi, yüzbinlerce dar gelirli yurttaşın küçük tasarruflarının bir araya gelerek devleşmesinden yanadır. Türkiye'de pek çok problemlerin bu birikimlerle halledilebileceğine inanan gazetemiz, bu çeşit kuruluşların yıkılmalarını değil, çoğalıp kuvvetlenmelerini temenni etmekte ve bu fikrin milletçe benimsenmesinde fayda görmektedir.

(AKŞAM - 9.12.1969)

haftanın karikatürü

TÜRK İŞÇİLERİ 80 ÜLKEDE

Turhan Selçuk (Akşam, 6.12.1969)

Meclis mi, kahvehane mi hastane mi?

Bilhassa işi gücü olmayanlar meclisi çok seviyorlar. Çay ve ıhlamur 15 kuruş, kahve 30 kuruş, diğer meşrubat da buna göre ucuz. Sigara satan büfeler var. Tuvaletler tertemiz. Sımsıcak yer... Herhangi bir kahveye gitmektense, burada vakit geçirmeyi daha uygun buluyorlar. Üstelik hiçbir yerde toplu halde göremeyecekleri memleketin en yüksek şahsiyetleriyle burada yan yana, karşı karşıya oturabiliyorlar.

Meclis'e her gün giren, kulislerini işgal eden vatandaşların sayısı iki binden az değil... Kulislerde şimdi en az milletvekilleri göze çarpıyor. Önce oturacak yer bulamıyorlar. Çünkü müdavimler erkenden yerleri tutuyorlar.

Bir müddet hep aynı koltukta kendi başına oturan vatandaşa sormuşlar, burada ne işin var? diye... Evinde iyi ısınamıyormuş, hastalanmış, arkadaşları meclisi tavsiye etmişler... Her gün meclise geliyor, birkaç ıhlamur içiyor, bu sıcacık yerde tedavi görüyormuş. Sonunda iyi olmuş.

TEKİN ERER
(Son Havadis . 9.12.1969)

ANT ● Haftalık Dergi ● Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sahibi ve Genel Yayın Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sorumlu Müdürü: OSMAN S. AROLAT ● Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN ● İdare Yeri: CAĞALOĞLU, Başmusahip Sok. Tan Apt. 10/11 - ISTANBUL ● Tel.: 27 81 09 ● P. K. 934 — Sirkeci - ISTANBUL ● Dizgi ve Tertip: ES - İN MATBAASI ● Baskı: VATAN MATBAASI

● Taşra Dağıtımı: HÜRRİYET DAĞITIM A. Ş. — Cağaloğlu - Istanbul, Tel.: 27 38 54 ● Istanbul Dağıtımı: FUAT BÜTE - Ankara Cad. 84 - ISTANBUL. Tel.: 27 89 49 ● Abone Şartları: Yıllık 44 Lira, Altı Aylık 22 Lira, Üç Aylık 11 Lira ● İlan: Santimi 25 Lira; Yayın ilanlar, yüzde 50 indirimlidir ● Tam sayfa yayın ilanları 1500, yarım sayfa 800 Lira'dır ● Küçük yayın ilanları kelimesi 75 Kuruş'tan kabul edilmektedir.